

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obecní samospráva v České republice (konkretizace na příkladu obce
Kouřim)

Municipal self-government in the Czech republic (concretization on
the example of municipality Kouřim)

Josef Šmejkal

Vedoucí práce: PhDr. Josef Stracný, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B D-ZSV

2018

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Obecní samospráva v České republice (konkretizace na příkladu obce Kouřim) potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kouřimi dne 12.07.2018

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Josefovi Stracenému, CSc. za cenné rady a informace, trpělivost, ochotu a čas, který mi věnoval při vypracování této práce. Dále děkuji i všem, kteří mi poskytli materiály k vypracování práce a v neposlední řadě i rodině za podporu při studiu.

Abstrakt

Bakalářská práce *Obecní samospráva v České republice (konkretizace na příkladu obce Kouřim)* se zabývá fungováním obecní samosprávy v České republice. Cílem této práce je popsat vývoj a současný stav obecní samosprávy na českém území a konkretizovat tuto problematiku na příkladu města Kouřim.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje samotnému pojmu samospráva, historickému vývoji územní samosprávy v českém prostředí, pojmu obec, orgánům obce, majetku obce, rozpočtu obce a místnímu referendu. Tato část vychází hlavně z odborné literatury a právních norem.

Praktická část je zaměřena na samotné město Kouřim, historii města, orgány, které město spravují. V této části se práce zaměřuje na změny ve složení zastupitelstva města za tři volební období (2006-2018). Dále se praktická část věnuje rozpočtu města, realizovaným i plánovaným investicím a zdravotnictví ve městě. V části zdravotnictví je popsán proces plánování a rozhodování o výstavbě nového zdravotního střediska. Praktická část vychází hlavně ze zápisů zastupitelstva města, rozpočtů města a dalších informačních materiálů, které město distribuuje (přehledy, informační servis a místní tisk).

Jako vedlejší cíl si práce klade upozornit na možnost využití místního referenda. Práce uvádí jako vhodný příklad využití referenda ve věci plánovaného zdravotního střediska.

V bakalářské práci jsou využity metody popisu, analýzy a komparace.

Klíčová slova

samospráva, volby, obec, referendum

Abstract

This bachelor thesis Municipal self-government in the Czech republic (concretization on the example of municipality Kouřim) deals with functioning of municipal self-government in the Czech republic. The aim of this thesis is to describe development and contemporary state of municipal self-government in the Czech territory and to concretize this issue on the example town Kouřim.

This thesis is divided in theoretical and practical part. The theoretical part deals with concept of self-government, historical development of territorial self-government in the Czech territory, concept of municipality, authority of municipality, property of municipality, budget of municipality and local referendum. This part is based on the professional literature and juridical precepts.

The practical part is focused on the town Kouřim, history of the town, authority, who manages the town. The part is focused on transformation of municipal government for the last three terms of office (2006-2018). The practical part is concentrated on budget of the town, realized and intended investments and healthcare in the town. The healthcare section describes the process of planning and deciding on the construction of a new health center. The practical part is based on reports of municipal government, economic reports and another informational materials, which the town distributes (statistics, informational service, local press).

Like the next aim of the thesis is to bring using of referendum to the fore. The thesis presents referendum about the construction of the new health center like suitable example.

The methods of description, analysis and comparison are used in the bachelor thesis.

Keywords

self-government, election, municipality, referendum

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	10
1. Samospráva jako pojem	11
2. Historický vývoj územní samosprávy	12
2.1. Vývoj před rokem 1848	12
2.2. Vývoj mezi lety 1848 a 1918	13
2.3. Vývoj v meziválečném období	18
2.4. Vývoj v období Protektorátu	24
2.7. Vývoj mezi lety 1945 a 1990	24
3. Obec	26
3.1. Základní typologie obcí	26
3.1.1. Obec (vesnice)	26
3.1.2. Městys	26
3.1.3. Město	27
3.1.4. Statutární města	27
3.2. Typologie obcí podle rozsahu výkonu státní správy	27
3.2.1. Obce prvního stupně	27
3.2.2. Obce s pověřeným obecním úřadem (obce druhého stupně)	28
3.2.3. Obce s rozšířenou působností (obce třetího stupně)	28
4. Orgány obce	29
4.1. Zastupitelstvo obce	30
4.2. Rada obce	33
4.3. Starosta	34
4.4. Místostarosta	34
4.5. Obecní úřad	35

4.5.1. Tajemník.....	35
4.6. Výbor.....	35
4.7. Komise.....	36
5. Majetek obce a hospodaření s majetkem obce	37
6. Rozpočet obce.....	38
6.1. Příjmy obce.....	38
6.2. Výdaje obce	39
6.3. Rozpočtový proces	39
7. Místní referendum	41
 Praktická část.....	 44
1. Město Kouřim.....	45
1.1. Základní charakteristika	45
1.2. Historie města Kouřim	45
1.3. Symboly města Kouřim	47
1.4. Orgány města Kouřim	47
1.4.1. Zastupitelstvo města	47
1.4.2. Rada města.....	48
1.4.3. Výbory města.....	49
1.5. Volby v roce 2014 do zastupitelstva města	49
1.6. Volby do zastupitelstev obcí 2014, 2010 a 2006 (srovnání)	50
1.7. Rozpočet města Kouřim	53
1.8. Investice města (realizované i plánované).....	54
1.8.1. Snížení energetické náročnosti budov	54
1.8.2. Nákup hasičského vozu	54
1.8.3. Oprava hradeb.....	55
1.8.4. Obnova rybníku Strašík.....	55

1.8.5. Sanace areálu bývalého podniku Strojbal Molitorov	55
1.9. Zdravotnictví	55
 Závěr	 58
 Seznam použitých informačních zdrojů	 59

ÚVOD

Žijeme v době, kdy jsou nám informace předávány čím dál rychleji. Okamžitě můžeme zjistit prostřednictvím internetu nebo televize, co se stalo na druhém konci republiky. Ihned víme o politické krizi v naší zemi, jaký zákon byl schválen a jaký na něj mají názor politici koaliční a opoziční. Přibližuje se nám čím dál více celostátní úroveň.

V množství informací se nám vzdaluje naše obec, ve které žijeme. Problémy naší obce si uvědomujeme, až když se nás začnou dotýkat. Přitom dění v naší obci můžeme ovlivnit daleko více, než kdokoli jiný. Komunální úroveň bývá často přehlížena již na základní škole. Žáci, studenti i občané znají členy vlády, ale členy obecní rady nebo obecního zastupitelstva neznají.

Cílem bakalářské práce "Obecní samospráva v České republice (konkretizace na příkladu obce Kouřim)" je popsat stav obecní samosprávy v České republice a konkretizovat danou problematiku na příkladu města Kouřim. Toto město jsem si vybral z toho důvodu, že zde žiji. Při zpracování práce jsem využil metody popisu, analýzy a komparace. Čerpal jsem hlavně z odborné literatury, právních norem, zápisů obecního zastupitelstva a okrajově z internetových stránek. Zasedání zastupitelstva obce jsem několikrát navštívil osobně jako host. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Vedlejším cílem je poukázat na využití místního referenda.

V teoretické části se převážně soustředím na historický vývoj samosprávy v českém prostředí s občasným přesahem do správy jako takové. Soustředím se hlavně na obecní správu. Dále se věnuji pojmu obec, orgánům obce a financování obcí. Poslední téma, které v teoretické části řeším, je místní referendum. Toto téma je v současnosti na celostátní úrovni v souvislosti s pokusy o uzákonění obecního referenda dosti frekventované. V praxi paradoxně k využití místního referenda přistupují občané pouze ojediněle. V mé obci nebylo využito ani jednou.

V praktické části se zabývám vlastní obcí. Město Kouřim je historicky významné místo, proto se na začátku této části věnuji nejdříve postavení Kouřimi dnes a poté stručné historii. Dále se věnuji hlavně zastupitelstvu města a jeho složení a radě města. V závěru této části se věnuji oblasti zdravotnictví, neboť město již skoro 2 roky řeší stavbu nového zdravotního střediska.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Samospráva jako pojem

Podle Exnera můžeme počátek moderní samosprávy datovat do poloviny 19. století. Právo na samosprávu bylo v té době chápáno jako přirozený právní nárok, obdobný k právu fyzických osob. Přirozený nárok na samosprávu nebyl z počátku chápán jako právo pro společenství (kolektiv), ale pouze jako právo pro jednotlivce. Postupně byl výkon některých funkcí správy přenášen na samosprávy ve většině západoevropských států. Byla to reakce na dobu napoleonskou (počátek 19. století), kdy byl kladen velký důraz na silnou státní správu. Samosprávu tedy můžeme definovat jako autonomní péči o veřejné záležitosti. Samosprávu (z jiného pohledu) můžeme chápat také jako určitý personální zdroj jak pro úřednictvo, tak pro politickou scénu. Z tohoto pohledu samospráva představuje prostor pro osobní i odborný růst.¹

Podle Madara lze pojem samosprávy definovat jako právo určitého společenského organismu rozhodovat o určitém omezeném okruhu svých záležitostí samostatně a relativně nezávisle na širším společenském organismu, kterého je součástí. Mezi první země, kde se samospráva poprvé projevila byla Anglie v době středověku. Správu jednotlivých územích prováděli zástupci lidu. Postupem doby se mezi hlavou státu (králem) a lidem vytvořil parlament. Samosprávu lze dělit na profesní (zájmovou) a územní. Do profesní samosprávy řadíme samosprávné veřejnoprávní korporace profesního nebo zájmového charakteru (komory a společenství). Územní samospráva je zaručena přímo v Ústavě ČR. Označuje správu, která je prováděna jiným subjektem, než je stát. Obecně je chápána jako demokratická forma péče. Uskutečňuje se a vzniká na základě zákona, stát pouze dohlíží na právnost rozhodování. Není orgánům státu podřízena (ve vymezeném rámci působí samostatně a nezávisle).²

¹ EXNER, Jiří. *Obce, města, městské části*. Praha: Libri, 2004, s. 21-23.

² MADAR, Zdeněk et al. *Slovník českého práva (2.díl)*. Praha: Linde, 2002, s. 1302-1305.

2. Historický vývoj územní samosprávy

2.1. Vývoj před rokem 1848

Postupem doby se ve středověku v českém království vyvinula samospráva v královských městech, která podléhala panovníkovi. Tato města byla zastoupena na zemském sněmu, ale kvůli zástavám panovníka se počet těchto měst postupně zmenšoval.³ Poddanská města byla podřízena pozemkové vrchnosti. Královská (svobodná) města spravovali samotní měšťané, ale zpočátku byl správce (královský rychtář) dosazován přímo králem (podkomořím). Postupem doby (husitské období) se stal z královského rychtáře úředník, který disponoval policejní pravomocí a byl podřízen městské radě.⁴ Městská rada byla jmenována králem nebo podkomořím z řad měšťanů, kteří byli navrženi odstupující radou. Královská města si vydobyla v husitské době významné postavení, neboť se mohla účastnit a spolurozhodovat na zemském sněmu.⁵ Jedním z největších zásahů do městských práv a privilegií se stal rok 1547, kdy města neúspěšně povstala proti králi Ferdinandu I. Města musela odevzdat stará privilegia a jen některá jim byla navracena, dále musela platit pokuty a nové daně a odevzdat pozemkový majetek. Správou města byl pověřen dosazený královský rychtář. Postupně se situace měst zlepšila.⁶

Po bitvě na Bílé hoře (1620) a po třicetileté válce (1618-1648) byla posílena panovníkova pozice a městská práva byla silně okleštěna. Města byla tímto vývojem a také válkou silně zatížena, zvláště ekonomicky. Berní povinnosti (mimořádná vojenská daň) a omezené množství oběživa znesnadňovalo pozici řemeslníků a obchodníků. V oblasti politických práv přišla královská města o právo rozhodovat na zemském sněmu, jejich pozice zůstala pouze formální. Městská správa stále více začala podléhat královským úředníkům a městská rada začala přicházet o svá práva. Městská rada přišla hlavně o soudní pravomoc a správu majetku, radě zůstalo jen právo kontroly nad hospodařením města, ale pod dozorem královského podkomořího (v horních městech pod dozorem královského mincmistra). Postupem doby se vytrácelo i každoroční obnovování městské rady a konšelé zůstávali doživotně a jmenování nových konšelů probíhalo až na uvolněná místa. Další zásah do městských práv a správy přišel mezi lety 1783-1785 a to prostřednictvím josefínských reforem. Nejpodstatnější změnou byla regulace magistrátů, což znamenalo, že měšťané si zvolili volitele, kteří volili

³ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 66.

⁴ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 42-44.

⁵ Tamtéž, 2010, s. 77-79.

⁶ SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 27-28.

kandidáty, kteří složili zkoušku způsobilosti. Magistráty byly podřízeny ve správní činnosti krajským hejtmanům a v činnosti soudní apelačnímu soudu.⁷ Reformy Josefa II. zapříčinily profesionalizaci městské správy. Ve velkých městech řídil správu magistrát, jehož členy byli právnický vzdělaní úředníci. V menších městech řídila správu městská rada a magistrát. Zde radní nemuseli vykonat zkoušku před apelačním soudem a guberniem. Odbornou správu v menších městech zajišťoval tajemník, kancelista a sluha. Pokud města spravovala pouze laická městská rada, přišlo město o soudní pravomoc. Reformy Josefa II. zasáhly i poddanská města a vrchnost. Pokud vrchnost chtěla ve svých městech uchovat nezávislé soudnictví a nechtěla být podřízena soudnictví nejbližšího magistrátu, musela zaměstnat právnický vzdělaného justiciáře.⁸

2.2. Vývoj mezi lety 1848 a 1918

V roce 1848 takřka celou Evropu zasáhla revoluce. V Evropě se jednalo o několik revolucí, které si byly v mnoha ohledech podobné a navzájem se ovlivňovaly. Pro každý stát byla revoluce specifická, avšak nejednalo se až tak o krvavé a přelomové revoluce jako byla revoluce ve Francii v roce 1789. Od začátku 19. století se zvyšovalo ve společnosti napětí. Toto napětí pramenilo hlavně z požadavků na demokratizaci vládnutí a v mnohonárodnostních říších se čím dál více objevovaly myšlenky nacionalismu. Rakousko stálo v centru, neboť se jednalo o mnohonárodnostní říši, kde národy požadovaly více politických práv, jednalo se o absolutistický stát, kde v čele státního aparátu stál kancléř Metternich, a nakonec zde byly snahy o sjednocení Itálie a Německa a na tomto Rakousko nemělo zájem. Ve Vídni začaly nepokoje v březnu 1848 a prakticky ihned odstoupil ze své funkce kancléř Metternich a do praxe se uvedly některé požadavky (svoboda tisku). Dokonce se začalo pracovat na reformě celé monarchie, jejímž završením měla být ústava. Monarchie měla být pouze reformována, nikoli zničena a nahrazena jiným státním zřízením. V červnu propukly nepokoje v Praze a v říjnu ve Vídni. V Praze byly nepokoje rozeznány císařskou armádou. Slovanský sněm v Praze měl být protiváhou německému shromáždění ve Frankfurtu, ale oba dva sněmy počítaly s federalizací monarchie, avšak každý upřednostňoval jiný způsob realizace (právo historické a právo přirozené).⁹

⁷ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 171-172.

⁸ SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 44-45.

⁹ CERMÁN, Ivo et al. *Habsburkové 1740-1918: Vznikání občanské společnosti*. Praha: NLN, 2016, s. 369-381.

Mimo již zmíněné změny přinesly události roku 1848 i zrušení poddanství a vrchnostenských práv a hlavně zavedení územní samosprávy.¹⁰ Zavedení samosprávy bylo pevně spjato s nastolením ústavnosti v Rakouské monarchii a již zmíněném zrušení vrchnostenské správy. Potřeba nahrazení vrchnostenské správy vedla k částečnému přenesení správy na obyvatelstvo, neboť vrchnostenská správa byla velmi rozsáhlá a její nahrazení by znamenalo zavedení velkého množství státních úřadů (finančně nákladné). Zavedení územní samosprávy bylo výhodné i pro samotné občanstvo, neboť dostalo právo se podílet na správě obce (později okresu a kraje).¹¹ Podle Karla Schelleho byla samospráva zavedena na základě myšlenky o přirozených právech, která jsou vlastní pro společenství, která žijí na určitém územním celku. Samospráva měla působit i jako prostředek pro uklidnění nacionálních myšlenek, neboť měla být ochranou proti úřednímu aparátu řízenému z Vídně. Dubnová ústava¹² (nazývána též Pillersdorffova) i návrh ústavy z Kroměříže počítaly s volbou zástupců v obcích a správou obecního jmění. V roce 1949 byla vydána Stadionova ústava (Březnová ústava), která zohledňovala i tyto zásady. Obecní zřízení bylo 20. března 1849 právně upraveno prozatímním zákonem obecním, který byl vydán císařem Františkem Josefem I.¹³ Tento zákon používal termín obec jako ekvivalent pro správní celek, neboť rozdělil obce na místní, okresní a krajské. Dále tento zákon přiznával obcím přirozenou a přenesenou působnost.¹⁴ V oblasti přirozené působnosti nesměla být obec omezena kromě případů, které byly zákonem vymezeny (předvídané). Dále stát delegoval určité úkony obci a zde se jednalo o přenesenou působnost. Každé sídliště se muselo stát obcí, nebo osadou (součástí jiné obce), každá obec musela být součástí vyššího celku (okresu) a každá osoba byla součástí jedné určité obce.¹⁵ V čele obce stál obecní výbor, který byl kolegiálním útvarem a přijímal usnesení, a obecní představenstvo, které tvořil purkmistr (výkonný orgán) a minimálně dva obecní radní, ti však byli pouze zástupci purkmistra nebo mu pouze pomáhali ve výkonu jeho funkce. Purkmistr měl za úkol provádět usnesení obecního výboru a dále samostatně působil v oblasti místní policie a měl trestní pravomoci. Obecní rada i obecní představenstvo bylo voleno na dobu 3 let. Obecní výbor se řádně scházel dvakrát za rok za účelem schválení a kontroly rozpočtu, řádná schůze byla svolána purkmistrem. V naléhavých případech nebo

¹⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 32.

¹¹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 297.

¹² Jednalo se o první rakouskou ústavu, která byla vyhlášena 25. dubna 1848.

¹³ Celá ústava nebyla uvedena do praxe, pouze některé patenty.

¹⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 32-33.

¹⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 298.

při požádání minimálně třetiny členů výboru byla svolána mimořádná schůze. Každá schůze obecního (okresního, krajského) výboru byla veřejnosti přístupná.¹⁶ Právo sístace přinášelo purkmistrovi možnost prozatímního odložení výkonu usnesení výboru, které by bylo v rozporu se zákonem nebo by přinášelo obci škodu. Než byla obecní samospráva uvedena v život v celé monarchii, byly potřeba vykonat některé úpravy obcí (sloučení obcí, včlenění velkostatků, ...). Roku 1850 se návrh nového obecního zřízení začínal uvádět v praxi, avšak v monarchii přišla éra Bachova absolutismu, a proto byly zavedeny podstatné změny (1852). Mělo vzniknout úplně nové obecní zřízení, které však vzniklo až v roce 1859. Schůze orgánů obecních samospráv se staly neveřejnými, veřejné byly pouze některé slavnostní akty. Nové volby do samosprávných obecních orgánů se měly konat po uplynutí tříletého období, ale obecní orgány zůstaly ve stejném složení (nařízení č. 46/1854), v případě, že tyto orgány nemohly vykonávat svou funkci kvůli snížení členů, byli jmenováni noví členové ministrem vnitra na návrh místodržitele.¹⁷

Nové obecní zřízení vyhlášené císařským patentem z roku 1859 nikdy nenabýlo úplnou platnost. V tomto roce padl i Bachův absolutismus a monarchie se vrátila zpět k ústavnosti. V roce 1861 byly vypsány nové volby do orgánů obcí podle prozatímního zákona obecního a byla zavedena nazpět veřejná jednání obecních výborů.¹⁸

Opravdu pevné zavedení obecní samosprávy přineslo až vydání Únorové ústavy (Schmerlingovy) a říšského obecního zákona číslo 18. Tento zákon vymezil jednotlivá pravidla, kterými se měly řídit jednotlivé země rakouského soustátí při vydávání vlastních obecních zřízení. Tato úprava se nevztahovala na statutární města. Dosavadně stanovená soustava obcí zůstala beze změn, ale se souhlasem zemské správy se mohly obce navzájem spojovaly a ty, které byly spojeny v roce 1849 se mohly rozdělit.¹⁹

Obecní zřízení a řád byl vydán v roce 1863 pro Slezsko a o rok později byl vydán i pro Moravu a Čechy. V tehdejší obci byly všechny osoby rozdělovány do dvou skupin. Jednou skupinou byli občané a druhou přesporní. Občané se od přesporních odlišovali tím, že měli v obci domovské právo (inkolát). Každý obyvatel monarchie musel mít domovské právo k některé z obcí. Domovské právo zajišťovalo občanovi nerušený pobyt v obci, ale ti co, toto

¹⁶ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 33.

¹⁷ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 299.

¹⁸ ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: územní samospráva v nové době (1850-2010)*. Praha: Scriptorium, 2014, s. 30.

¹⁹ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 36.

právo neměli, mohli být vypovězeni, pokud nevedli spořádaný život. Dále občané měli právo i na chudinské zaopatření v dané obci. Domovské právo vstoupilo v platnost jako součást nového obecního zřízení z roku 1859, pouze část o domovském právu byla v praxi realizována. Domovské právo bylo ještě upraveno v roce 1863 říšským zákonem, kdy obecní úřady dostaly právo upravovat okruh občanů. Dále ve vztahu k obci byli obecní společníci, kteří vlastnili nemovitosti v dané obci nebo odváděli daň z živnosti či důchodovou daň. Tito společníci měli podobná práva a povinnosti jako občané obce.²⁰

Mezi orgány obce i nadále patřil obecní výbor a předsednictvo (společně nazývané zastupitelstvo). Předsednictvo se skládalo ze starosty a minimálně dvou radních (počet radních nesměl přesáhnout třetinu členů výboru. Obecní výbor mohl zřizovat poradní a přípravné komise. O počtu a složení komisí rozhodoval obecní výbor a maximální počet členů jedné komise nesměl přesáhnout polovinu členů obecního výboru. Členové obecního výboru byli voleni oprávněnými voliči, ale členy se mohli stát i virilisté, kteří v obci odváděli alespoň šestinu přímých daní v obci. Postavení virilistů bylo v Čechách a ve Slezsku stejné, zde měli plný volební hlas, ale na Moravě disponovali pouze hlasem poradním. Výbor byl volen do ustanovení nového výboru (v ideálním případě na 3 roky) a ze členů výboru bylo výborem voleno předsednictvo. Zasedání výboru předsedal starosta a zasedání se musela zúčastnit nadpoloviční většina členů (byl usnášeníschopný). V případech, jako bylo schvalování rozpočtu, byla nutná přítomnost alespoň dvou třetin členů. Usnesení bylo platné, pokud bylo odsouhlaseno nadpoloviční většinou přítomných členů. Počet členů výboru byl stanoven podle počtu voličů, v českém prostředí byl v rozmezí 8 až 36 členů. Odměna za vykonávání funkce náležela pouze starostovi, ostatní členové výboru a radní mohli dostat pouze náhradu za výlohy, které byly spojeny s výkonem funkce. Podle české úpravy obecního zřízení měly mít i osady vlastní samosprávu, která spravovala jmění osady. Jmění v osadě spravoval osadní výbor. Pokud obyvatelé osady měli pochybnosti s prací obecního výboru, mohli se obrátit na okresní výbor a zde podat stížnost. Ve vážných případech mohl být obecní výbor rozpuštěn zemským místodržitelstvím. Správou obce byla pověřena komise nebo komisař, jmenování komise nebo komisaře provedlo příslušné okresní hejtmanství. Do doby šesti týdnů od rozpuštění výboru musely proběhnout mimořádné volby.²¹ Do samostatné působnosti obcí náležela hlavně správa obecního jmění a záležitosti spjaté přímo s obcí. Dále

²⁰ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 300.

²¹ ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: územní samospráva v nové době (1850-2010)*. Praha: Scriptorium, 2014, s. 32-34.

mohla obec nakládat s obecním majetkem pod dozorem zemského výboru. Pod obecní správu patřila také místní policie a udělování čestného občanství, domovského a měšťanského práva. Obce v rámci přenesené působnosti musely vykonávat množství záležitostí, které na ně byly přeneseny zákonem. Obce hlavně působily v součinnosti se státní správou. Důvodem většího množství úkolů, které bylo přeneseno na obce, bylo hlavně omezení finanční náročnosti státní správy. Spolupůsobily například při sčítání lidu, omezování šíření chorob, vymáhání pokut, vybírání nepřímých daní, odvodech do armády a mnoha dalších záležitostech. Jako přenesenou působnost měl starosta se dvěma radními (trestní senát) i trestní pravomoc. Nad obcemi dohlížely státní politické úřady, které kontrolovaly obce, aby nepřekračovaly své pravomoci a nejednaly protizákonně. V případě zjištění těchto problémů, mohl úřad po dohodě s okresním nebo zemským výborem sesadit členy představenstva obce, kteří hrubě porušili své povinnosti.²²

Do obecních výborů se volili členové na základě veřejného, přímého, nevšeobecného a nerovného aktivního volebního práva. Volilo se podle zásady, že ten, kdo přináší více peněz obci v podobě daní, má větší právo mluvit do obecních záležitostí, a proto jeho hlas má větší váhu. Právo volit měli předně občané obce, kteří odváděli v obci přímou daň z nemovitost, příjmu nebo živnosti a zároveň byli rakouskými občany. Další podmínkou byl věk minimálně 24 let a mohli volit jen muži. Někdy bylo využito plnomocníka, kdy tato osoba zastupovala ve volbě ženu nebo nezletilého. Podmínkou tohoto zastoupení bylo to, že zastoupená osoba musela odvádět již zmíněné daně v obci. Volební právo měla také honorace, což byli například čestní občané, důstojníci, duchovní, úředníci a další (nemuseli odvádět daně). Mimo fyzické osoby měly volební právo i některé právnické osoby (obchodní společnosti, ...). Pasivní volební právo měly osoby mužského pohlaví, které měly plná občanská práva, mohly volit a dosáhly věku minimálně 24 let.²³ Volby probíhaly na základě majetkových cenů. Voliči byli rozděleni do třech volebních sborů, rozdělení probíhalo podle výše odvedených přímých daní v obci za roční období. Sestavovaly se seznamy voličů, kde na prvním místě byl občan, který odvedl nejvyšší daně. Součet daní byl rozdělen na třetiny a podle tohoto i seznam daňových poplatníků. Každý volební sbor volil třetinu členů obecního výboru (v každém volebním sboru byl odlišný počet volitelů, v prvním sboru bylo nejméně volitelů a byli nejbohatší). Honorace byla zařazena do prvních dvou sborů. Právě obecní samospráva mohla

²² HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 302-303.

²³ ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: územní samospráva v nové době (1850-2010)*. Praha: Scriptorium, 2014, s. 34-35.

pomocí čestného občanství ovlivňovat strukturu volebních sborů (v době národnostních třenic tohoto využívalo německé měšťanstvo). Dále v sestavování výboru figurovali již zmínění virilisté, kteří měli své místo ve výboru zajištěné bez voleb. Demokratizace obecních voleb přišla až po roce 1918, do té doby byly zastupitelské obecní sbory pod vlivem měšťanů a velkostatkářů.²⁴

Počet členů obecního výboru podle počtu volitelů	
Počet volitelů	Počet členů výboru
méně než 100	8-9
100-200	12
201-400	18
401-600	24
601-1000	30
více než 1000	36

Zdroj: MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 248. (vlastní zpracování).

2.3. Vývoj v meziválečném období

Již během roku 1918 vojenské a politické události naznačovaly možnost osamostatnění pro český a slovenský národ. Během tohoto roku probíhaly práce na první právní normě, která měla být v novém státě přijata, jednalo se o ústavu. V době vyvrcholení událostí, které byly spjaté se vznikem samostatného československého státu, nebyla tato norma v takovém stavu, aby mohla být přijata. Prvním zákonem nové státu se proto stal takzvaný recepční zákon, který byl ve Sbírce zákonů a nařízení zařazen pod číslem 11. Autorem tohoto narychlo připraveného zákona byl Alois Rašín a schválen byl Národním výborem v Praze dne 28. října 1918. Zákon převzal rakouský a uherský právní řád. Jednalo se o zaručení právní kontinuity a zamezení bezprávního stavu ve společnosti.²⁵

Územní samospráva v nově vzniklém státě potřebovala řadu reforem. Ještě před událostmi v roce 1918 se nad reformou obecní samosprávy hovořilo. Největším problémem obecní samosprávy byl způsob voleb, který znevýhodňoval některé voliče (kritika levicových složek společnosti). Na nutnosti změn se shodovala podstatná část tehdejšího politického života. Jedním z propagátorů důležitosti samosprávy se stal prezident Masaryk, který zdůrazňoval: „*Podstata demokracie je v administraci a samosprávě.*“. Ihned ještě na půdě Národního výboru započala příprava legislativy v oblasti volebního řádu a obecního zřízení. Později

²⁴ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 228-229.

²⁵ SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 98-103.

přešly funkce Národního výboru na prozatímní Národní shromáždění a zde práce pokračovaly. Volební řád se dostal na jednání shromáždění v lednu 1919 a byl schválen a uveřejněn ve Sbírce zákonů a nařízení (pod číslem 75).²⁶ Aktivní volební právo měl každý občan, který dosáhl 21 let, měl v obci bydliště (směl volit pouze v jedné obci) a nebylo mu aktivní volební právo odepřeno například rozhodnutím soudu (nebo zákonem). Pasivní volební právo měl ten, kdo měl aktivní právo volit, dosáhl věku 26 let a pobýval v obci alespoň jeden rok. Volitelní nebyli například zaměstnanci obecního úřadu, úředníci vykonávající dozor na obcích, dlužníci státu a správci obecního jmění. V radě obce a v komisích nesměli působit někteří příbuzní zastupitelů (zákon taxativně vymezoval). Zastupitelstvo obce bylo voleno na tři roky (Volby byly odloženy, konaly se v roce 1923.²⁷). Rada se skládala ze starosty, náměstků (nejméně dva) a radních. Počet členů rady byl stanoven na třetinu počtu zastupitelů. Na první schůzi zastupitelstva skládali zastupitelé slib a byla volena rada v čele se starostou a náměstkem. Celé zasedání řídil nejstarší člen zastupitelstva. O počtu, struktuře a členech komisí rozhodovalo zastupitelstvo (počet členů komise nesměl přesáhnout polovinu počtu zastupitelů). Voliči byli povinováni volit, ale byly taxativně vymezené důvody, kdy se voleb nemuseli účastnit (lékaři, starší 70 let, ...). Dále zde byla povinnost přijmout funkci, do které byla osoba zvolena, ale i zde existovaly důvody odmítnutí. Povinnost neměly například osoby starší 60 let a ženy, neboť se musely starat o domácnost.²⁸

Počet zastupitelů podle počtu obyvatel	
Počet obyvatel	Počet zastupitelů
do 200	9
201-500	12
501-1000	15
1 001-1 500	18
1 501-2 000	24
2 001-5 000	30
5 001-20 000	36
20 001-50 000	42
50 001-100 000	48
více než 100 000	60

Zdroj: §9 zákona č. 75/1919 Sb., řád volení v obcích republiky Československé. (vlastní zpracování).

Novela obecního zřízení převážně reagovala na změny, které přinesl rok 1918, a trendy doby. Tato novela navazovala na rakouský zákon o obecním zřízení a byla platná pouze pro české

²⁶ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 134-137.

²⁷ Tamtéž, s. 240.

²⁸ Zákon č. 75/1919 Sb., řád volení v obcích republiky Československé.

země. Shromáždění přijalo tuto novelu jako zákon číslo 76/1919. Pevně zde byly definované orgány obce, kterými byly zastupitelstvo (dříve obecní výbor), rada (dříve představenstvo), starosta a komise. Rada byla dříve pouze poradním orgánem, podle této novely se mohla rada usnášet nad otázkami, které nerozhodovalo zastupitelstvo. Komise měly nadále poradní a pomocný charakter, povinně se v obcích zřizovaly komise finanční a letopisecká. Trestní pravomoc, která byla obci svěřena, měl na starosti obecní senát, který se skládal ze starosty a dvou radních. V případě, že bylo zastupitelstvo rozpuštěno, byla obec řízena vládním komisařem nebo správní komisí.²⁹ Novela přinášela i novou, ale dočasnou pravomoc vládě, která mohla do konce roku 1919 (postupně prodlouženo do roku 1924) slučovat a rozlučovat obce a měnit hranice obcí a okresů. V oblasti působnosti nebyly výrazné změny provedeny. Novela přinesla mnoho demokratizačních prvků. V zastupitelstvu již neměli zastoupení virilisté a členové obecních orgánů měly právo dostávat diety (funkce byly přístupné i pro nemajetné). Protikorupčním opatřením bylo ustanovení o inkompatibilitě, což znamenalo, že členové orgánů obce nesměli dostávat obecní zakázky a dále hlasovat ve věcech, kde měli svůj vlastní zájem.³⁰ Do zastupitelstev obcí se od roku 1919 volilo podle všeobecného, přímého, rovného a tajného hlasovacího práva.³¹

Nový stát se musel stejně jako před ním monarchie potýkat s problémy jako byla neefektivní veřejná správa. Částečně některé problémy se státní správou vyřešil úpravou právních norem pro obce v roce 1919. Dalším problémem byla odlišnost některých částí státu (české země, Slovensko a Podkarpatská Rus) a nutnost tyto odlišnosti, které byly způsobeny hlavně historickým vývojem, překlenout. Přípravy na reformu veřejné správy začaly Antonínem Švehlou na ministerstvu vnitra. Na konci února 1920 byl Národním shromážděním župní zákon přijat pod číslem 126 Sb. Od počátku byli proti zákonu kritici hlavně z řad zastánců zemské a okresní samosprávy. Župní zákon měl platit pro celý stát s výjimkou hlavního města, neboť pro Prahu měl platit zvláštní zákon.³² Důsledkem zavedení župního zřízení mělo být odstranění dvojkolejnosti správy (státní správa a územní samospráva).³³ Vnitřní správu v republice podle tohoto zákona měly vykonávat okresní a župní úřady (okresy spadaly pod župy). V čele župy měl stát župan a v čele okresu okresní náčelník (oba úředníci). U župního

²⁹ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 375.

³⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 138-143.

³¹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 332.

³² SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 201-218.

³³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 351.

úřadu mělo být zřízeno zastupitelstvo župy, do kterého měla být část zastupitelů volena a část jmenována ministrem vnitra. Jmenování nakonec bylo ze zákona vyškrtáno, pouze na Slovensku byla možnost jmenovat vládou další členy zastupitelstva (méně než třetina celkového počtu). Zastupitelstvo působilo hlavně v oblasti hospodářské, finanční, normotvorné a správního soudnictví. Zastupitelstvo mělo být poradním orgánem župana, dozorovým orgánem nad okresními výbory. Zastupitelstvo mělo ze svého středu volit župní výbor. Hlavními funkcemi výboru měly být dohled nad nižšími samosprávnými celky, dohled nad komisemi, sestavování předběžného rozpočtu pro zastupitelstvo a příprava podkladů pro zastupitelstvo. Dále župy měly vytvářet župní svazy. Právo zasahovat do župního zřízení náleželo ministerstvu vnitra, což bylo také terčem kritiky³⁴ Župní zákon měl být aktivován přibližně do tří let, avšak kritika dále rostla, neboť mělo dojít k částečné decentralizaci. Důvodem byly také národnostní problémy, neboť dvě plánované župy by se dostaly do rukou německého obyvatelstva. Nakonec župní zákon vešel v roce 1923 v platnost pouze na Slovensku (v upravené verzi), a tak se struktura správy v Československu stala ještě složitější, neboť zde vedle sebe fungovaly tři zcela odlišné systémy. Otázka sjednocení systému správy se objevila v polovině 20. let.³⁵

Úpravou prošlo i domovské právo (příslušnost k obci). V roce 1920 bylo rozšířeno na Slovensko, ale neustále byl problém, že se často lišila domovská obec občana a od té, kde skutečně žil. Domovská obec poté měla na starosti zaopatření potřebných občanů (chudinská péče). Objevily se různé úvahy od zrušení domovského práva až po převzetí chudinské správy vyššími samosprávnými celky. Nakonec zákony o povinném nemocenském pojištění a zavedení starobních důchodů odlehčily domovským obcím. Jako doklad domovského práva byl vydáván domovský list. Domovské právo mohla fyzická osoba nabýt narozením, legitimizací dítěte, provdáním se, nastoupením do veřejného úřadu (duchovní, učitel) a desetiletým nevynuceným pobytem v obci. Ještě byly některé podmínky možného nabytí práva, ale tyto byly nejčastější. Pokud nebylo možné dohledat u osoby její příslušnost k obci, považovala se za bezdomovce.³⁶

V první polovině 20. let se obecních samospráv dotkla finanční novela z roku 1921. Mělo se jednat o vyřešení žalostné finanční situace obcí. Obce dostaly větší pravomoc ve správě svého majetku, dále jim byly přiznány části výnosů některých daní (domovní daň). Novela obcím

³⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 218-234.

³⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 351.

³⁶ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 351-353.

umožňovala přinutit podniky k příspěvkům na náklady, které vznikly provozem podniku. Dále novela upravila a formulovala postupy při sestavování rozpočtů a vedení účetnictví. Byly vydány vládní nařízení, která zavedla pravidla pro vybírání místních poplatků. Na finanční problémy obcí upozorňoval Svaz českých měst a představitelé sociální demokracie.³⁷

Situace první finanční novela příliš nezlepšila, a proto byla schválena v roce 1927 nová novela (druhá). Tato novela významně regulovala výši místních poplatků a ve svém důsledku znemožnila finanční hospodaření samospráv obcí.³⁸

V roce 1927 přichází reforma veřejné správy a skrze zákon číslo 125/1927 Sb. (organizační zákon). Účinnost tohoto zákona byla stanovena od 1. července roku 1928, ale termín byl dodržen pouze na Slovensku a Podkarpatské Rusi. V českých zemích zákon nabyl účinnosti až od 1. prosince 1928. Původně se mělo jednat o novelizaci župního zákona. Území celého státu bylo rozděleno podle historických hranic na čtyři země (Českou, Moravskoslezskou, Slovenskou a Podkarpatskoruskou). Správu v zemi zajišťoval zemský úřad, v jehož čele stál zemský prezident, který byl podřízen ministru vnitra a jmenován prezidentem republiky. Zemský úřad měl na starosti hlavně veřejný pořádek a bezpečnost na svém území a dále dohled nad okresy. Dalším orgánem zemské správy bylo zemské zastupitelstvo, které mělo kompetence hospodářské a správní a bylo poradním sborem zemského prezidenta. Česká země měla 120 zastupitelů, Moravskoslezská 60, Slovenská 54 a Podkarpatskoruská 18. Dvě třetiny zastupitelů byly voleny (pasivní volební právo bylo od 30 let a aktivní volební právo bylo od 21 let) a třetina zastupitelů byla jmenována vládou. Funkční období zastupitelstva bylo 6 let. Zastupitelstvo mělo výslovně zakázáno rozhodovat o politických otázkách.³⁹

Obecní samospráva byla během 20. let neustále omezována. Ve 30. letech přišla změna volebního zákona, a to konkrétně v délce funkčního období (od roku 1933 bylo šestileté). Dále přišla vláda s návrhem na potvrzování starostů na svých postech státními orgány (ministerstvo vnitra nebo zemský úřad), což byl další zásah do samosprávy obcí. Pokud by starosta nebyl potvrzen ve funkci, nesměl být zvolen starostou po dobu 3 let. V případě nerespektování tohoto rozhodnutí bylo zastupitelstvo rozpuštěno. Funkce starosty přestávala stále více být volená a stávala se funkcí úřední (orgán státní správy). Při vykonávání přenesené působnosti se starosta nemusel obracet na zastupitelstvo, ale mohl jednat okamžitě. Starosta zodpovídal za výkon místní policie a byl v některých případech i hmotně odpovědný

³⁷ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 237-238.

³⁸ Tamtéž s. 239-240.

³⁹ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 381-384.

(mohl dostat pokutu až 5 000 korun). I nadále nebyla utěšena finanční situace obcí, proto byla vypracována třetí finanční novela (169/1930 Sb.). Tato novela přinášela dozorujícím státním orgánům širší pravomoc v oblasti finanční, tyto státní orgány mohly pokračovat se své práci i přes odpor zastupitelstva. Zemská zastupitelstva dostala nařízeno vypracovat pro obce takzvaný rozpočtový regulativ, který upravoval celý proces sestavování, schvalování a plnění rozpočtu. Ani tato opatření nedokázala zvrátit vážnou finanční situaci obcí. Největší problém nastal s příchodem hospodářské krize. Dluhy samosprávných celků již nebyly únosné (I v dnešní době je zadlužení obcí velkým problémem. Obce, aby umořily část dluhů, musí prodávat obecní majetek.), protože nebylo možné některé dluhy splatit, přistoupily bankovní domy k vypracování memoranda. Toto memorandum bylo předloženo vládě a mělo zajistit oddlužení. Na základě memoranda vzniknul zákon číslo 69/1935 Sb. (čtvrtá finanční novela). Na základě zákona byly zřízeny zemské pomocné fondy. Na tyto fondy dohlíželo úřednictvo a banky. Z fondů byly financované některé všeobecně prospěšné práce hlavně v regionech, které hospodářská krize postihla nejvíce. Problémem fondů bylo to, že nebyly dostatečně dotované a na financování z fondů dosáhla jen malá část obcí. Vzhledem ke zhoršující se bezpečnostní situaci, začaly být přijímány právní normy, které nadále omezovaly obecní samosprávu. Riziko rostlo jak za hranicemi (Německo) tak i v podobě nestátních extrémistických stran uvnitř republiky (pohraniční oblasti a Slovensko).⁴⁰

Přijetím mnichovského diktátu byla republika zbavena třetiny území, společnost se radikalizovala a všeobecně nastával úpadek. Fašizační prvky se začaly uplatňovat ve státní správě a nevyhnuly se ani samosprávě. Někteří starostové byli odvoláni ze svých funkcí (hlavně z Národní strany práce). Podstatným zásahem do správy v obcích bylo vládní nařízení číslo 17/1939 Sb. (vládní nařízení za druhé republiky měly právní sílu zákonů). Tímto nařízením byla zřízena funkce obecních tajemníků. Obecní tajemník měl na starosti úkoly odpovídající přenesené působnosti. V některých případech mohlo ministerstvo vnitra pověřit tajemníka správou, která odpovídala samosprávě, pokud to vyžadoval veřejný nebo obecní zájem, mohla být tato pravomoc takto posílena bez souhlasu zastupitelstva pouze rozhodnutím ministerstva. Tajemník se mohl účastnit jednání orgánů obce (zastupitelstvo, rada, komise), zde mohl využít svého poradního hlasu ve věcech, ke kterým byl kompetentní. Dále měli tajemníci povinnost jakékoliv rozhodnutí nebo usnesení obecního orgánu zastavit

⁴⁰ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 307-311.

nebo zrušit, pokud bylo v rozporu se zákonem nebo ohrožovalo blaho nebo zájem obce či státu. Zavedení těchto změn postupně vedlo k likvidaci obecní samosprávy.⁴¹

2.4. Vývoj v období Protektorátu

Po likvidaci samosprávy byla vybudována struktura nové správy podle vůdcovského principu. Na území, které bylo v roce 1938 postoupeno Německu stál v čele jmenovaný starosta a jeho zástupci byli takzvaní přidělcenci (Beigeordnete). První přidělenec měl na starosti zastupování starosty a další měli svoji sféru působnosti. Dále v obci působili radové, kteří zprostředkovávali kontakt mezi obyvateli a správou a dále působili jako experti na určitou oblast. Vedle radů byli v obci i poradci, kteří jako radové působili jako poradní orgán starosty. Funkční období starosty a přidělcenců bylo 12 let. Nad chodem obce dožíral zmocněnec NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana), který zajišťoval soulad mezi obcí a stranou.⁴²

Na území, které bylo připojeno k říši jako Protektorát Čechy a Morava byla obecní správa podobná. V některých případech byly orgány obce jako zastupitelstvo a rada ponechány a obec byla spravována jmenovaným starostou. V jiných případech byly orgány obce rozpuštěny a jako správce obce působil jmenovaný vládní komisař. Před koncem války starosta nemusel svolávat radu nebo zastupitelstvo, ale mohl tak činit pouze dle potřeby.⁴³

2.5. Vývoj mezi lety 1945 a 1990

Již během války se představitelé, kteří měli mít zásadní vliv na nové Československo, shodli na nové struktuře veřejné správy (Moskevská jednání). Samosprávné celky, které existovaly za první republiky, měly nově spravovat národní výbory (místní, okresní a zemský). Místní národní výbor (městský) měl být volen přímo a nahrazoval obecní zastupitelstvo. Podle dekretu o národních výborech se měly na osvobozeném území ustanovovat národní výbory jako prozatímní orgány veřejné správy, které spadaly pod vládu, která měla rozhodnout o jejich pravomoci. Podle Košického vládního programu měly být národní výbory volené a odpovědné voličům. Nově vzniklé národní výbory měly široké pole působnosti (konfiskace majetku kolaborantů, ...). V období mezi lety 1945 a 1948 se objevilo mnoho úvah o změnách systému národních výborů. Nakonec ústava z roku 1948 přinesla trvalou změnu, kdy místo zemí byl nastolen krajský systém národních výborů. Národní výbory se staly

⁴¹ SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 393-397.

⁴² HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 402-404.

⁴³ Tamtéž, s. 414.

nositeli vykonavateli státní moci.⁴⁴ Obecní samospráva defacto neexistovala, neboť obecní majetek byl postátněn. V roce 1950 byly zrušeny všechny předpisy o obecním hospodaření a národní výbory hospodařily pouze se státním majetkem. Obec zůstala základní jednotkou státu a nejnižší správní obvod.⁴⁵

⁴⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 371-387.

⁴⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007, s. 447.

3. Obec

Pojem obce je dosti široký a má více významů. Nejčastěji se však užívá pro seskupení osob na určitém místě, kde tyto osoby spojuje určitý znak. Z archaického pohledu se může jednat o obec akademickou, náboženskou, sokolskou a další. Z politologického hlediska je obec územní samosprávná korporace.⁴⁶

Podle Ústavy České republiky je Česká republika členěna na obce (základní územní samosprávní celky) a kraje (vyšší územní samosprávní celky). Každá obec je součástí vyššího samosprávného celku. Kraje a obce jsou společenstvími občanů na určitém území. Tato společenství mají právo na samosprávu.⁴⁷

Základními znaky, které charakterizují obec je vlastní území (katastrální území), občané obce (trvale obývána lidmi), samostatné spravování svých záležitostí, vystupování pod svým jménem, péče o rozvoj a hospodaření podle svého rozpočtu.⁴⁸

3.1. Základní typologie obcí

3.1.1. Obec (vesnice)

Používá se také jen označení obec (užší význam). Nejedná se o přesně definovaná sídla. Definují se především negativně od měst, městysů a statutárních měst. Jedná se o nejmenší sídla, která však mají právo na samosprávu a vykonávají část přenesené správy. U nejmenších obcích přicházejí problémy v oblasti personální.⁴⁹

3.1.2. Městys

Tento pojem se do komunální politiky vrací s novelou Zákona o obcích v roce 2006. Jedná se o mezičlánek mezi obcí (vesnicí) a městem. Na rozdíl od města si městys zachovává svůj zemědělský charakter. Aby obec získala status městyse, musela být městysem před rokem 1954 (požádá předsedu Poslanecké sněmovny) nebo musí obec požádat předsedu Poslanecké sněmovny a ten po stanovisku vlády, které je pouze doporučující, tak může status městyse obci udělit.⁵⁰

⁴⁶ MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016, s. 75.

⁴⁷ Čl. 99-100 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

⁴⁸ KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava et al. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 19.

⁴⁹ MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016, s. 284.

⁵⁰ Tamtéž, s. 284-285.

3.1.3. Město

Zde je problematika uznání obce za město podobná. Zde však obce musí splňovat ještě podmínku mít minimálně 3 000 obyvatel.⁵¹

3.1.4. Statutární města

Statutární města vymezuje a taxativně definuje paragraf 4 Zákona o obcích (128/2000 Sb.). V současnosti je celkem 25 statutárních měst. Tyto statutární města mohou své území členit na obvody nebo části, které mají vlastní orgány samosprávy.⁵² Město Praha má podobu statutárního města (je členěno), ale hlavní město Praha je definováno vlastním zákonem č. 131/2000 Sb.⁵³

3.2. Typologie obcí podle rozsahu výkonu státní správy

Česká republika stejně jako většina států v Evropě má smíšený systém veřejné správy. Úkony, které provádějí obce, mohou být samosprávné, nebo přenesené. Na svém území obce vykonávají samosprávné úkony a přenesené úkony jsou prováděny skrz orgány územní samosprávy. Výkon přenesené působnosti by neměl zasahovat ani omezovat výkon samosprávy.⁵⁴

Přenesená působnost obce ve zkratce znamená výkon určité části státní správy, která byla zákonem na obec přenesena. Oblast přenesené působnosti upravuje Zákon o obcích (128/2000 Sb.), další zákony, nařízení vlády a jiné směrnice ústředních správních orgánů. Odvolacím a nadřízeným orgánem v oblasti výkonu přenesené působnosti je krajský úřad. Obec má právo na výkon státní správy dostávat finanční prostředky.⁵⁵ Obce můžeme členit do třech skupin podle rozsahu výkonu státní správy. Rozdělujeme na obce se základním rozsahem výkonu státní správy (obce 1. stupně), obce s pověřeným obecním úřadem (obce 2. typu) a obce s obecním úřadem s rozšířenou působností (obce 3. typu).⁵⁶

3.2.1 Obce prvního stupně

Tyto obce provádějí výkon přenesené působnosti v základním rozsahu, jak stanovuje Zákon o obcích (128/2000 Sb.) a jiné zákony. Tento výkon je realizován obecním úřadem nebo

⁵¹ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012, s. 20-21.

⁵² §4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění.

⁵³ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012, s. 22.

⁵⁴ KRUNTORÁDOVÁ, Ilona. *Politické aspekty financování českých měst*. Praha: Karolinum, 2015, s. 57-58.

⁵⁵ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012, s. 71-73.

⁵⁶ Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. In: *Portál územního plánování (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR)*. [online]. 2017 [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp.

zvláštním orgánem obce (komisí). Obce mohou například zajišťovat řízení o některých přestupcích, povolovat kácení dřevin a další. Kritici tohoto systému poukazují hlavně na personální stav obecních úřadů obcí prvního stupně. V mnohých případech nemá obecní úřad dostatek odborně připravených zaměstnanců.⁵⁷

3.2.2. Obce s pověřeným obecním úřadem (obce druhého stupně)

Tyto obce vykonávají základní rozsah přenesené působnosti jako obce prvního stupně, ale dále jsou na ně delegovány další agendy. Obce druhého stupně vykonávají přenesenou působnost ve svém správním obvodu, který určuje vyhláška č. 388/2002 Sb. (vyhláška Ministerstva vnitra). Obecní úřady v těchto obcích vykonávají agendu matričního úřadu, stavebního úřadu a jiné. Příloha zákon č. 314/2002 Sb. stanovuje přesný výčet těchto obcí.⁵⁸

3.2.3. Obce s rozšířenou působností (obce třetího stupně)

Tyto obce zajišťují rozsáhlý výkon přenesené působnosti. Jejich správní území odpovídá okresům, od roku 2003 obce třetího stupně nahradily okresní úřady ve výkonu státní správy (výkon přenesené působnosti). V kompetenci těchto obcí je vydávat osobní doklady, vykonávat agendu řidičských oprávnění, živnostenského oprávnění a další. Stejně jako obec druhého stupně se výkon přenesené působnosti řídí vyhláškou č. 388/2002 Sb. (vyhláška Ministerstva vnitra). Výčet obcí třetího stupně lze najít v příloze zákona č. 314/2002 Sb.⁵⁹

⁵⁷ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012, s. 73-74.

⁵⁸ Tamtéž, s. 74.

⁵⁹ Tamtéž, s. 74-75.

4. Orgány obce

Podle ústavy je orgánem obce zastupitelstvo, další orgány neuvádí. Zákona o obcích uvádí jako orgány obce zastupitelstvo obce, radu obce, starostu, obecní úřad a orgány zastupitelstva a rady obce (finanční a kontrolní výbor a komise).⁶⁰

Orgány obce můžeme rozdělit je několika skupin podle různých kritérií.⁶¹

- 1) podle počtu členů
 - a) kolegiální orgány (vícečlenné)
 - zastupitelstvo obce
 - rada obce
 - výbory zastupitelstva
 - komise rady
 - b) individuální (jednočlenné)
 - starosta
- 2) podle demokratické legitimacy
 - a) přímo volené občany obce
 - zastupitelstvo
 - b) volené zastupitelstvem
 - rada
 - výbory
 - starosta
 - c) ustanovené jiným způsobem
 - komise
 - zvláštní orgány obce
- 3) podle právního základu
 - a) prvotně ústavně zakotvené
 - zastupitelstvo
 - b) prvotně zákonně zakotvené
 - ostatní orgány obce (rada, komise, ...)

⁶⁰ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 67.

⁶¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001, s. 89.

4.1. Zastupitelstvo obce

Zastupitelé obce jsou voleni v obecních volbách na čtyřleté období voliči od 18 let. Voleni mohou být občané také od 18 let. Vznik mandátu zastupitele začíná zvolením (náhradníkovi ukončením mandátu předešlého zastupitele). Dále zastupitel je povinen složit slib. Zastupitel je reprezentant voličů, kteří ho zvolili, a tudíž není vázán (ani ke straně, nebo hnutí, kterého je členem) a svou funkci vykonává podle svého svědomí.⁶²

Zastupitelstvo obce je kolektivní orgánem. Počet zastupitelů je odvozen od počtu obyvatel.⁶³

Počet členů zastupitelstva podle počtu obyvatel	
Počet obyvatel	Počet zastupitelů
do 500	5-15
500-3 000	7-15
3 000-10 000	11-25
10 000-50 000	15-35
50 000-150 000	25-45
nad 150 000	35-55

Zdroj: §68 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění. (vlastní zpracování).

Zastupitelstvo rozhoduje o záležitostech, které patří do samosprávné oblasti. Zastupitelstvu jsou vyhrazeny tyto úkoly:⁶⁴

- 1) schvalovat program rozvoje obce
- 2) schvalovat rozpočet a závěrečný účet obce
- 3) zřizovat peněžní fondy (trvalé, dočasné) obce
- 4) zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce (schvalovat jejich zřizovací listiny)
- 5) rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob (schvalovat zakladatelské listiny, společenské smlouvy, zakládací smlouvy, stanovy a rozhodovat o účasti v již existujících právnických osobách)
- 6) delegovat zástupce obce na valnou hromadu obchodní společnosti, ve které se obec majetkově účastní
- 7) navrhnout zástupce obce do ostatních orgánů obchodních společností, kde se obec majetkově podílí

⁶² BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 67.

⁶³ ČMEJREK, Jaroslav et al. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010, s. 39.

⁶⁴ Tamtéž, s. 40-41.

- 8) navrhopvat odvolání zástupce obce z orgánu obchodní společnosti, ve které se obec majetkově podílí
- 9) vydávat obecně závazné vyhlášky
- 10) rozhodovat o vyhlášení místního referenda
- 11) navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce
- 12) schvalovat dohody, které vedou ke změně hranic obce a ke slučování obcí
- 13) určovat funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni
- 14) zřizovat a rušit výbory a dále volit a odvolávat jejich členy a předsedy
- 15) stanovit počet členů rady a z řad zastupitelů volit členy rady (i odvolávat)
- 16) volit z řad zastupitelů starostu a místostarosty (i odvolávat)
- 17) stanovit výši odměn neuvolněným členům zastupitelstva a fyzickým osobám, které nejsou zastupiteli a jsou členy výborů
- 18) zřizovat a rušit obecní policii
- 19) rozhodovat o spolupráci s jinými obcemi
- 20) rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství
- 21) udělovat a odnímat čestné občanství obce a ceny obce
- 22) stanovit zásady pro poskytování cestovních náhrad členům zastupitelstva
- 23) rozhodovat o zřízení, sloučení, rozdělení a zrušení veřejného neziskového ústavního zdravotnického zařízení, navrhopvat zástupce do jeho dozorčích rady a rozhodovat o převodu vlastnického práva k majetku, s nímž hospodaří veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení nebo o jeho pronájmu v případech, kdy to stanoví zvláštní předpis
- 24) plnit úkoly stanovené zvláštním předpisem

Zastupitelstvo má právo si vyhradit i další pravomoci, které jsou v rámci samosprávy a nejsou vyhrazené radě obce.⁶⁵ Zastupitelstvo může vydávat nařízení i v oblasti přenesené působnosti, pokud se nezřizuje v obci rada.⁶⁶

Zastupitel má tři základní práva při vykonávání své funkce. Zastupitel má právo iniciativy, tedy může předkládat návrhy na projednávání (zastupitelstvu, radě, komisím nebo výborům).⁶⁷ Zastupitel má dále právo interpelovat, tedy může vznášet dotazy a připomínky na představitele orgánů obce, vedoucí představitele obce, statutární orgány příspěvkových organizací obce a na vedení právnických osob založených obcí. Posledním právem zastupitele je právo na informace, zaměstnanec obecního úřadu má povinnost poskytnout zastupiteli

⁶⁵ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 71.

⁶⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001, s. 102.

⁶⁷ ČMEJREK, Jaroslav et al. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010, s. 40.

informaci, která souvisí s výkonem funkce zastupitele. U práva na informace i interpelace musí být zastupiteli zodpovězen dotaz maximálně do 30 dnů, pokud tomu nebrání zákon.⁶⁸

Zastupitel má vedle práv i povinnosti. Povinnosti zastupitele upravuje paragraf 83 Zákona o obcích (128/2000 Sb.). Tento paragraf je rozdělen do dvou odstavců. První odstavec zavádí zastupiteli povinnost účastnit se zasedání zastupitelstva a jiných orgánů obce, kterých je členem, plnit úkoly, které uložilo zastupiteli zastupitelstvo nebo jiný orgán obce, jehož je členem, hájit zájmy obce a reprezentovat funkci zastupitele tak, aby byla zachována její vážnost. Je obtížné hodnotit a sankcionovat neplnění těchto povinností. Komunálního politika může potrestat pouze volič nezvolením. V druhém odstavci tohoto paragrafu (§ 83 zákon č.: 128/2000 Sb.) se řeší střet zájmu zastupitele. Pokud by při projednávání a rozhodování v orgánech obce hrozila škoda nebo naopak obohacení zastupitele, jeho příbuzného nebo osobu (fyzickou, nebo právnickou), kterou zastupuje, je povinen tuto skutečnost uvést před zahájením jednání. Orgán obce dále rozhoduje o vyloučení člena z projednávání a rozhodování nad danou záležitostí, ve které je ve střetu zájmu. Základní povinností, bez které by o mandát zastupitele přišel, je složení slibu (§ 69 zákona číslo 128/2000 Sb.).⁶⁹

Podle Koudelky je opatření zbavení rozhodování zastupitele velmi problematické, neboť například zastupitelstvo jako orgán obce je orgánem politickým. V zastupitelstvu jsou zastoupeny politické subjekty, které proti sobě bojují v rámci politického boje. Ve vyhrocené situaci by mohla většina v zastupitelstvu zbavit členy zastupitelstva v menšině práva rozhodovat a projednávat. Proto Koudelka považuje toto opatření za protiústavní, neboť zastupitel je odpovědný pouze voličům.⁷⁰

Aby zastupitelstvo bylo usnášeníschopné, je potřebná účast nadpoloviční většiny členů. Pokud není přítomna nadpoloviční většina členů, tak je zasedání zrušeno a do 15 dnů je svoláno zasedání nové. Nadpoloviční většina členů je též potřebná k přijetí usnesení (nestačí většina přítomných členů). Zastupitelstvo se schází na území obce nejméně jednou za tři měsíce, pokud se v obci volí rada, nebo jednou za dva měsíce, pokud se v obci rada nevolí. Zasedání zastupitelstva je svoláváno starostou a je i zpravidla řízeno starostou dané obce. Obec informuje nejméně 7 dní předem o místě, době a navrženém programu zasedání na úřední desce. Zasedání zastupitelstva jsou veřejná. O průběhu zasedání je pořízen zápis, který podepisuje starosta, místostarosta a ověřovatelé, kteří jsou schváleni zastupiteli na začátku

⁶⁸ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001, s. 97.

⁶⁹ VEDRAL, Josef et al. *Zákon o obcích (obecní zřízení: komentář)*. Praha: C.H.Beck, 2008, s. 459-465.

⁷⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001, s. 97-98.

každého zasedání.⁷¹ Členové zastupitelstva, rada a výbory mohou předkládat návrhy, které chtějí na připravovaném zasedání zastupitelstva projednat. O zařazení do programu zasedání obce rozhoduje zastupitelstvo.⁷²

4.2. Rada obce

Rada je výkonným orgánem zastupitelstva v oblasti samosprávné působnosti. Za svůj výkon zodpovídá zastupitelstvu. Počet členů rady je 5 až 11 členů a je vždy lichý, nesmí přesáhnout třetinu počtu zastupitelů. Členové rady jsou voleni z řad zastupitelů a členem rady je starosta, místostarosta (místostarostové) a radní. Rada rozhoduje nadpoloviční většinou svých členů. Zřízení a volba rady obce v obci do 10 000 obyvatel je závislá na rozhodnutí zastupitelstva. Pokud není zřízena rada, vykonává její funkci starosta a zastupitelstvo. Schůze rady jsou neveřejné. Schůze je svolána starostou podle potřeby. V některých případech mohou být pozvány i jiné osoby, které nejsou členy rady. Ze schůze rady se vyhotovuje zápis, který odpovídá formě zápisu ze zasedání zastupitelstva. Rada obce zůstává ve své funkci až do zvolení nové rady, aby byla zajištěna kontinuita správy obce.⁷³ Základním úkolem rady je připravovat návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečit plnění usnesení, která byla zastupitelstvem přijata. Dále má rada obce tyto úkoly:⁷⁴

- 1) řídit hospodaření obce podle schváleného rozpočtu
- 2) plnit funkci zakladatele a zřizovatele právnickým osobám a organizačním složkám založeným zastupitelstvem (nespadá sem obecní policie)
- 3) rozhodovat o věcech v obchodní společnosti, kde je obec jediným vlastníkem
- 4) vydávat nařízení obce
- 5) projednávat a řešit podněty členů zastupitelstva a komisí
- 6) měnit strukturu obecního úřadu (zřizovat a rušit oddělení)
- 7) jmenovat nebo odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu na návrh tajemníka obecního úřadu
- 8) zřizovat a rušit komise rady obce (odvolávat a jmenovat jejich členy a předsedy)
- 9) dohlížet na obecní úřad a komise při plnění úkolů v oblasti samosprávy
- 10) určit počet zaměstnanců na obecním úřadu a v organizačních složkách obce
- 11) ukládat pokuty (pouze v samostatné působnosti obce)

⁷¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001, s. 102-106.

⁷² §94 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění.

⁷³ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 195-199.

⁷⁴ ČMEJREK, Jaroslav et al. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010, s. 44-45.

- 12) přezkoumat opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti obce (na základě podnětu)
- 13) rozhodovat o nájemních smlouvách a smlouvách o výpůjčce
- 14) stanovit pravidla pro přijímání petic a stížností
- 15) schvalovat organizační řád obecního úřadu
- 16) plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem

4.3. Starosta

Starosta zastupuje obec, avšak v některých případech je nutný k zastupování obce souhlas zastupitelstva nebo rady. Je zvolen z řad zastupitelů a je automaticky členem rady. Za výkon své funkce je zodpovědný zastupitelstvu a je odpovědný za případnou škodu podle zákoníku práce. Starosta jmenuje nebo odvolává se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka obecního úřadu a dále mu stanovuje plat. Pokud není stanoveno jinak, tak starosta je odpovědný za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce, plní úkoly zaměstnavatele zaměstnancům obce, může komisi rady svěřit výkon nad částí přenesené působnosti (po projednání s ředitelem krajského úřadu), může požádat policii ke spolupráci, odpovídá za informování veřejnosti, zabezpečuje výkon nad přenesenou působností (pokud v obci nepůsobí tajemník), rozhoduje o vyloučení člena komise, rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti, které jsou starostovi svěřeny radou (kromě paragrafu 102 odst. 2 Zákona o obcích (128/2000 Sb.)) a další úkoly stanovené zákonem (organizaci voleb a další).⁷⁵

4.4. Místostarosta

Pozici místostarosty řeší paragraf 104 Zákona o obcích (128/2000 Sb.). Místostarosta je zvolen zastupitelstvem obce a může být zvoleno i více místostarostů. Zastupitelstvo určí místostarostům kompetence. Nejdůležitějším úkolem místostarosty je zastupování starosty v jeho nepřítomnosti, ale také v době, kdy post starosty nikdo nevykonává, a dále spolupodepisování právních předpisů obce (spolu se starostou).⁷⁶

V celé řadě obcí je rada složena koaličním způsobem, proto často bývají starosta a místostarosta z jiného politického subjektu. Ze zákona místostarosta zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti a starosta mu toto počínání nemůže překazít svým nařízením. Místostarosta je prvotně odpovědný zastupitelstvu, to může na místostarostu přesunout část

⁷⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 199-202.

⁷⁶ VEDRAL, Josef et al. *Zákon o obcích (obecní zřízení: komentář*. Praha: C.H.Beck, 2008, s. 549-551.

úkolů spadajících do oblasti samostatné působnosti. Místostarosta tedy není podřízený starostovi.⁷⁷

4.5. Obecní úřad

Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou (i více), tajemníkem (pokud je funkce zřízena) a zaměstnanci obce, kteří jsou zařazeni na obecní úřad. Hlavou obecního úřadu je starosta. Obecní úřad se může členit na jednotlivé odbory a oddělení, pokud jsou zřízeny radou obce. Obecnímu úřadu je svěřen výkon v oblasti přenesené působnosti (pokud působnost nepatří jinému orgánu obce) a v oblasti samostatné působnosti plní úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou obce, napomáhá výborům a komisím a rozhoduje v případech stanovených zákonem.⁷⁸

4.5.1 Tajemník

Funkce tajemníka je vytvářena v obcích s rozšířenou působností nebo v obcích s pověřeným obecním úřadem (Funkci tajemníka si mohou zřídit i jiné obce.). Tajemník je zaměstnancem obce a nesmí vykonávat funkce v politických stranách či hnutích (členem být může). Tajemník odpovídá za svou činnost starostovi. V případě, že není funkce tajemníka zřízena nebo obsazena, tak jeho úkoly plní starosta. Úkoly tajemníka jsou následující:⁷⁹

- 1) zajišťovat výkon přenesené působnosti (pokud nejsou svěřeny jinému orgánu obce)
- 2) plnit úkoly, které jsou uloženy zastupitelstvem, radou nebo starostou
- 3) stanovit platy a plnit funkci zaměstnavatele všem zaměstnancům, kteří jsou zařazeni na obecním úřadu
- 4) vydávat provozní řády obecního úřadu a směrnice (pokud tak nečiní rada)
- 5) účastnit se schůzí rady a zastupitelstva (pouze s poradním hlasem)

4.6. Výbor

Výbor je iniciativním a kontrolním orgánem zastupitelstva obce, ale nemá žádnou rozhodovací pravomoc a nemůže mu být ani svěřena.⁸⁰ Vždy se povinně v obci zřizují dva výbory, kterými jsou finanční a kontrolní výbor. Pokud v obci podle posledního sčítání lidu žije nejméně 10 % obyvatel hlásících se k jiné národnosti, než je česká, zřizuje se také výbor pro národnostní menšiny. Dále mohou být zřízeny osadní nebo místní výbory (pro části obce).

⁷⁷ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 206-207.

⁷⁸ ČMEJREK, Jaroslav et al. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010, s. 47.

⁷⁹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 77.

⁸⁰ VEDRAL, Josef et al. *Zákon o obcích (obecní zřízení: komentář)*. Praha: C.H.Beck, 2008, s. 615-616.

Členy osadního výboru jsou pouze občané přihlášení k trvalému pobytu v části obce, pro kterou byl tento výbor zřízen. Osadní, finanční a kontrolní výbor má nejméně tři členy. Výbory plní úkoly, kterými jsou pověřeny zastupitelstvem, to také rozhoduje o počtu členů. Předsedou kontrolního a finančního výboru může být pouze zastupitel a členy těchto výborů nesmí být starosta, místostarosta, tajemník a zaměstnanec obecního úřadu, který vykonává rozpočtové a účetní práce.

Finanční výbor má za úkol kontrolovat hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce.

Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady, dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem v oblasti samostatné působnosti. Dále zastupitelstvo může kontrolní výbor pověřit dalšími úkoly.

Osadní výbor může předkládat orgánům obce návrhy týkajících se rozvoje části obce a rozpočtu obce. Dále se může vyjadřovat k návrhům, které byly předloženy zastupitelstvu nebo radě k rozhodnutí týkajících se části obce. Vyjadřovat se může výbor i k připomínkám a podnětům, které jsou předloženy obyvateli (s trvalým pobytem v části obce) orgánům obce. Pokud předseda osadního výboru požádá na zasedání zastupitelstva o slovo, musí mu být uděleno.⁸¹

4.7. Komise

Komise jsou zřízeny radou obce, která taktéž vybírá členy komisí. Komise předkládají své náměry a stanoviska radě. Pokud je komise zřízena k výkonu v přenesené působnosti, je tato komise odpovědná starostovi (ne radě obce). V tomto případě je nutné, aby její předseda byl odborně způsobilý. Tímto typem komise je komise přestupková, kde předseda musí mít právnické vzdělání nebo musí vykonat zkoušku odborné způsobilosti.⁸²

⁸¹ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009, s. 78-79.

⁸² Tamtéž, s. 79.

5. Majetek obce a hospodaření s majetkem obce

Obce v České republice jsou autonomní veřejné korporace (právnícké osoby), mohou v rámci platných zákonů hospodařit se svým majetkem samostatně. Obce tedy mohou majetek nakupovat, prodávat, pronajímat nebo propachtovat. Majetek obce může mít různou formu a to:

- movité věci
- nemovitosti
- nehmotný majetek
- majetková práva
- finanční investice

Podle účelu, ke kterému majetek obec využívá, můžeme obecní majetek rozdělit na:

- veřejně prospěšný účel
- municipální podnikání
- výkon správy

Od roku 1949 obce přišly o svůj majetek. Majetek byl zestátněn, obce ho pouze spravovaly. Majetek byl obcím navrácen až po roce 1989.⁸³ Obce mají povinnost pečovat o svůj majetek účelně a hospodárně v souladu se zájmy obce. Obce jsou povinny svůj majetek chránit (odcizení, zničení, znehodnocení). Obce tedy musí o svůj majetek pečovat s péčí řádného hospodáře (prodej a pronájem za tržní ceny v místě obvyklé). Hospodaření obce je kontrolováno každoročně a základní přehled hospodaření obce je možné dohledat v účetnictví, které je povinna obec vést.⁸⁴

⁸³ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2015, s. 209-212.

⁸⁴ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012, s. 64-69.

6. Rozpočet obce

Rozpočty územních samosprávných celků (v ČR jsou to rozpočty obcí a krajů) jsou brány jako decentralizované peněžní fondy. Obec získává příjmy z vlastní činnosti a z přerozdělení v rozpočtové soustavě. Rozpočet obce a s ním spjatý rozpočtový proces může být chápán jako nástroj pro zabezpečení financování obecní politiky. Rozpočet je roční (je totožný s kalendářním rokem) plán, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. Rozpočet také porovnává tyto příjmy a výdaje, tudíž lze rozpočet chápat také jako bilanci. Základní roviny rozpočtu jsou:⁸⁵

- rozhodovací (stanovení cílů a priorit obce)
- řídicí (přerozdělení prostředků)
- kontrolní

6.1. Příjmy obce

Příjmy obce jsou tvořeny:⁸⁶

- příjmy z vlastního majetku (práv)
- příjmy z výsledků vlastní činnosti
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob (pokud jsou podle zákona příjmem obce)
- příjmy z vlastní správní činnosti (příjmy z výkonu státní správy, poplatky a pokuty)
- příjmy z místních poplatků (podle zvláštního zákona)
- dotace ze státního rozpočtu (fondů)
- dotace z krajského rozpočtu
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy (pokud jsou příjmem obce podle zvláštních zákonů)
- peněžité dary a příspěvky
- jiné příjmy (podle zvláštních zákonů)

⁸⁵ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2015, s. 51-53.

⁸⁶ §7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění.

6.2. Výdaje obce

Výdaje obce jsou tvořeny:⁸⁷

- závazky vyplývající pro obec (uložené zákonem)
- výdaje na vlastní činnost obce (samostatná působnost)
- výdaje spojené s výkonem státní správy (pověřena zákonem)
- závazky vyplývající pro obec ze smluvních vztahů
- závazky vyplývající ze spolupráce s dalšími subjekty (obcemi)
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů
- výdaje na emise vlastních dluhopisů, úhrada výnosů
- výdaje směřující k subjektům vykonávajících veřejně prospěšnou činnost
- jiné výdaje

6.3. Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je chápán jako souhrn činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření územního samosprávného celku (obce nebo kraje) v daném rozpočtovém období. Zákon o rozpočtových pravidlech celý rozpočtový proces neupravuje do detailu, a proto se může u různých obcí lišit.

Celý rozpočtový proces lze rozdělit do jednotlivých etap:

- analyzování minulosti a stanovení priorit pro následující rozpočtové období
- sestavení návrhu rozpočtu
- projednávání a schvalování
- kontrola plnění rozpočtu
- přehled o skutečném plnění rozpočtu (závěrečný účet)
- následná kontrola
- aktualizace programu a rozvoje a rozpočtového výhledu

Návrh rozpočtu obce je většinou zpracováván výkonným orgánem obce (finančním odborem). Tento návrh by měl vycházet z rozpočtového výhledu obce (musel by být zpracován podrobně jako rozpočet). Povinností obce je zpracování střednědobého rozpočtového výhledu pouze

⁸⁷ §9 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění.

v základní podobě (podrobné zpracování je dobrovolné). Dále by měl návrh vycházet z analýzy hospodaření obce shrnující nejméně dva poslední roky. Již sestavený návrh rozpočtu se projednává ve výkonných orgánech (finanční výbor a rada obce). Jejich připomínky se následně do rozpočtu doplňují. Schvalování rozpočtu je určeno pouze zastupitelstvu obce. Pokud by nebyl návrh rozpočtu schválen do začátku rozpočtového období, na které je vypracován, musí obec hospodařit v rozpočtovém provizoriu. Rozpočet obce může být přebytkový, vyrovnaný nebo schodkový. Pokud je rozpočet schodkový musí být schodek pokryt finančními prostředky z jiného zdroje (rezerva, úvěr, prodej majetku, ...). Během rozpočtového období se kontroluje plnění rozpočtu. Po ukončení rozpočtového období se vypracovává závěrečný účet obce, který je přehledem skutečného plnění a je sestavován finančním odborem a radou obce a schvalován obecním zastupitelstvem. Poté je obec povinna nechat přezkoumat své hospodaření (krajský úřad nebo auditor). Změny rozpočtu jsou možné i během roku pomocí rozpočtového opatření. Rozpočtová opatření schvaluje zastupitelstvo obce.⁸⁸

⁸⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2015, s. 63-66.

7. Místní referendum

Referendum obecně je formou přímé demokracie. V České republice místní referendum upravuje zákon číslo 22/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. V místním referendu lze rozhodnout pouze o věcech týkajících se samosprávy (obce, kraje). Dále v místním referendu nelze rozhodovat o rozpočtu, místních poplatcích, rušení orgánů obce, rušení vyhlášek obce, odvolávání členů orgánů obce a dalších. Jsou dva způsoby, jak iniciovat místní referendum. O konání referenda může rozhodnout samo zastupitelstvo nebo ho mohou iniciovat sami občané. Občané pro vyvolání referenda musí splnit určité požadavky. Občané musí vytvořit přípravný výbor (nejméně tříčlenný), přípravný výbor si vybere zmocněnce, který je oprávněn jednat za celý výbor. Návrh referenda musí podpořit určité procento oprávněných voličů obce (počítáno k 1. lednu daného roku).

Počet podpisů oprávněných voličů nutných k iniciaci referenda	
Počet obyvatel obce	Počet podpisů oprávněných voličů
Do 3 000	30 %
Do 20 000	20 %
Do 200 000	10 %
Více než 200 000	6 %

Dalšími nezbytnostmi návrhu je označení území, kde se bude referendum konat (nejčastěji katastrální území obce), formulace otázky (otázka zjišťovací), ke které se budou voliči vyjadřovat, odůvodnění návrhu, odhad nákladů (samotného referenda i realizace rozhodnutí) a nakonec i označení zmocněnce. K návrhu referenda se připojuje podpisová listina. Oprávněná osoba může vyplnit podpisový arch pouze jednou a uvádí své jméno příjmení, datum narození, adresu podporovatele, a nakonec vlastnoručně podepíše. Pokud přípravný výbor sebere dostatečný počet podpisů (viz tabulka), tak návrh s podpisovými archy doručí obecnímu úřadu (do 15 dnů posoudí možné vady), poté rada obce podá návrh k posouzení zastupitelstvu (posuzuje, zda je možné o věci konat referendum).⁸⁹ Pokud zastupitelstvo rozhodne o konání referenda, tak určí, kdy se bude konat (nejpozději do 90 dnů). V případě, že rozhodne negativně, informuje neprodleně o výsledku zmocněnce. Přípravný výbor v tomto případě má dvě možnosti, připravit nový návrh (nelze jen opravit) a začít nový sběr podpisů, nebo se obrátit na soud.⁹⁰

⁸⁹ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 61-66.

⁹⁰ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 117-122.

Pro uskutečnění referenda je nutné zřídit komise pro hlasování. Zřizují se okrskové komise a místní komise (nadřazená). U statutárních měst se zřizuje i městská komise. Komise musí být nejméně čtyřčlenné a členové jsou delegováni přípravným výborem (nejméně 1 člen) a starostou (také nejméně 1 člen).⁹¹

Volit mohou všichni, kteří mohou volit do zastupitelstva obce. Volba v místním referendu je tajná.⁹²

Místní referendum je platné, pokud se ho zúčastní minimálně 35 % oprávněných voličů a pro návrh se vysloví nadpoloviční většina a zároveň minimálně 25 % oprávněných voličů. V případě, že se jedná o oddělení obce, připojení obce a sloučení obcí, tak aby bylo rozhodnutí platné, musí pro nebo proti hlasovat nadpoloviční většina oprávněných voličů. Pokud jsou naplněny všechny podmínky, tak je pro samosprávu obce rozhodnutí závazné.⁹³

Mezi lety 2006 a 2017 se podle Ministerstva vnitra ČR konalo v České republice místní referendum v 270 obcích. Nejvíce referend proběhlo v roce 2014 (47). Občané většinou v místním referendu rozhodovali o stavbách, které nějakým způsobem mohou ovlivnit kvalitu života (stavba větrných elektráren (Koleč 2007), radarové základny (Volenice 2007), aktuální jsou úložiště jaderného odpadu (Slavětice 2016) a další). V některých obcích bylo vyhlášeno referendum ohledně regulace výstavby rodinných domů (nejčastěji okolí Prahy (Říčany 2016)). V následující tabulce jsou vybrané příklady, kdy občané rozhodovali o investicích obce.⁹⁴

⁹¹ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 131-146.

⁹² PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 68-69.

⁹³ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 190-201.

⁹⁴ Místní referenda v České republice 2006-2017. In: *Ministerstva vnitra ČR (oficiální web)*. [online]. 2018 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx.

obec	zkrácená otázka	rok konání	účast	platnost	výsledek	závažnost
Úvaly	Jste pro obnovení koupaliště?	2016	50,20%	ANO	ANO	ANO
Hrobčice	Jste pro odkoupení areálu azylového zařízení za maximální cenu 15 000 000 Kč?	2014	22,90%	NE	ANO	NE
Neurazy	Souhlasíte s vybudováním víceúčelové budovy?	2014	53,60%	ANO	ANO	ANO
Hnojník	Jste pro koupi areálu Hotelu Park (kupní cena 6 000 000 Kč)	2013	42,90%	ANO	ANO	ANO

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Město Kouřim

1.1. Základní charakteristika

Město Kouřim leží ve Středočeském kraji v okrese Kolín. Nachází se přibližně 30 km východně od hlavního města Prahy. Katastrální území města má rozlohu 1 440 ha. Leží mimo hlavní železniční i silniční tahy z Prahy na Kolín a Kutnou Horu. Město se skládá ze dvou částí ze samotné Kouřimi a z Molitorova. Ve městě jsou dostupné základní služby (mateřská škola, základní škola, pošta, Česká spořitelna, obchody, lékárna, praktičtí lékaři, ...). Za dalšími službami lidé dojíždí do Kolína (20 km) nebo do Prahy. Největším zaměstnavatelem v Kouřimi je Lonza Biotec, tato firma vyrábí produkty pro farmacii, potravinářství a zemědělství. Město Kouřim bylo významným sídlem hlavně v přemyslovských dobách, postupem času o svou pozici přicházelo. Dnes Kouřim slouží hlavně turistům a filmařům. Turisté zde mohou ocenit klidný ráz města a dále mohou navštívit místní skanzen, který prošel nedávno dostavbou a rekonstrukcí (muzeum vesnice). Kouřim a okolí se často stává vyhledávanou destinací pro filmaře, nejvíce je s Kouřimí spjat seriál *Bylo nás pět*, ale často se město objevuje i v reklamách.

Město Kouřim je z hlediska výkonu přenesené působnosti obcí druhého stupně (obec s pověřeným obecním úřadem). Správní obvod je vymezen územím obcí Barchovice, Horní Kruty, Klášterní Skalice, Krychnov, Malotice, Svojšice, Toušice, Třebovle, Zalesňany, Žabonosy, Ždánice a samotnou Kouřimí. Nadřazenou obcí s rozšířenou působností je město Kolín.⁹⁵

Kouřim užívá status města od dob, kdy bylo královským městem. Dnes však počet obyvatel nepřesahuje 2 000. Podle Josefa Bernarda se jedná spíše o venkovskou obec, neboť počet obyvatel je pod hodnotou 2 000 a většina obyvatel dojíždí za prací (vzděláním).⁹⁶ Jediným velkým zaměstnavatelem ve městě je Lonza Biotec. Většina obyvatel musí za prací dojíždět do Kolína nebo do Prahy.

1.2. Historie města Kouřim

Kouřim leží na pomezí rovinatého a úrodného Polabí a lehce zvlněného Posázaví. Tato poloha ovlivnila i usazování obyvatelstva na tomto území. Posázaví se svými lesy zabraňovalo

⁹⁵ Kouřim. In: *Města, obce online (Veřejná správa online)*. [online]. 2017 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: mesta.obce.cz/obce_po.asp?zujpo=533424.

⁹⁶ BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: SLON, 2011, s. 20.

nepřátelským vpádům a Polabí zase zaručovalo obživu.⁹⁷ Nejstarší osídlení okolí dnešního města spadá do mladší doby kamenné. Četné nálezy (hroby, stavby a keramika) potvrzují osídlení oblasti Stará Kouřim (vrch nad Kouřimí) také v mladší době kamenné.⁹⁸ Stará Kouřim patří mezi nejstarší lokality v Čechách, kde se usídlili Slované (založení osady). Postupně zde vznikalo hradiště a v 9. století zažilo největší rozkvět, kdy dosáhlo rozlohy 44 ha. V 10. století přišel střet s kmenem Přemyslovců (Boleslav I.) a hradiště zaniká.⁹⁹

Nové přemyslovské hradiště vzniká v 11. století jako správní centrum pro tuto oblast na svatojiřské ostrožně. Hradiště se vyvíjelo do 13. století, kdy bylo založeno město. Současně se vytvořila osada na vrchu svatý Vojtěch. Přesný rok založení města není znám, přičítá se nejčastěji Václavovi I. a Přemyslu Otakarovi II.¹⁰⁰

Královské město na dnešním místě existovalo roku 1261 jako plně rozvinuté centrum. Město existovalo již před tímto datem vzhledem k jeho rozvinutosti, a proto patří k nejstarším českým středověkým městům. Podle půdorysu města se jedná o plánované město, avšak je zde podstatný vliv terénu, kterému se kompozice města přizpůsobila.

V roce 1334 do života města zasáhl velký požár. Město bylo v době středověku rozvinuté a bohaté. Pod město patřily rozlehlé pozemky. Do 14. století zde převládali němečtí obyvatelé původem z Dolního Saska, postupně začali převažovat obyvatelé českého původu. Město nebylo jen uvnitř hradeb, za hradbami, které se dochovaly do dnešní doby, se rozkládala předměstí. Husitská doba přinesla zkázu proboštství cisterciáků a zásah do hradeb, které vedly k zesílení opevnění. Nejvíce postihla město třicetiletá válka. Město bylo několikrát vydrancováno a předměstí bylo zničeno úplně. Roku 1654 byla většina domů neobydlena. Později bylo město zase zasaženo požárem. Z nepříznivé situace se město dostalo až začátkem 18. století, ale v roce 1811 přichází další velký požár.

V 19. století přicházejí další zásahy do obranného systému a byly zbourány kouřimské brány (kromě Pražské brány, která stojí dodnes). Kouřim začínala v 19. století upadat. V době existence Kouřimského kraje nebyla Kouřim jeho centrem, všechna sídla jeho správy byla v Praze. Kouřim se stala pouze sídlem soudního okresu. Ke konci 19. století Kouřim dosáhla svého maxima a to přes 3 000 obyvatel, ale nadále ztrácela na významu. Železnice byla ke Kouřimi přivedena v roce 1881, ale pouze odbočka z hlavní trati a pouze do blízkosti města.

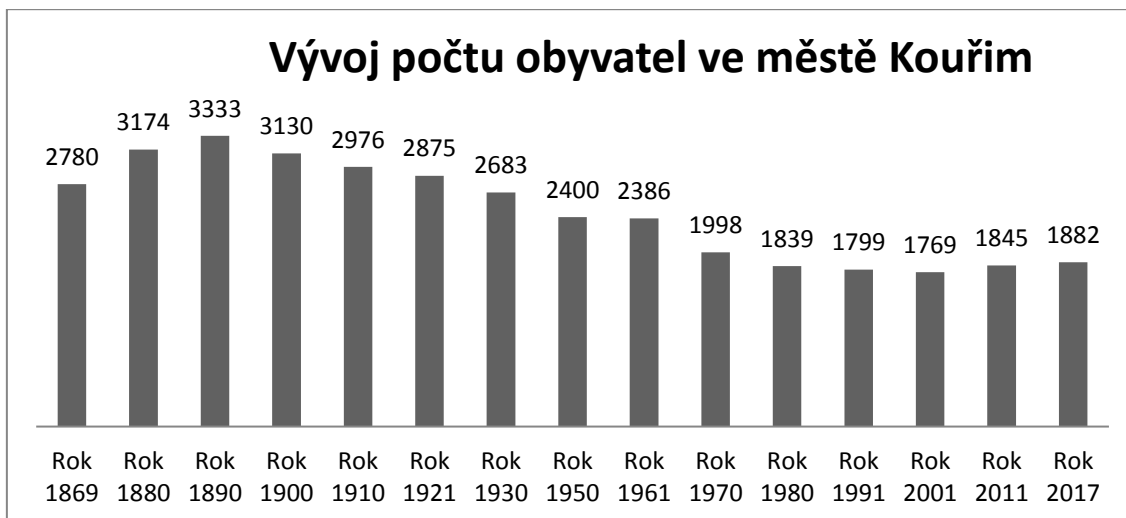
⁹⁷ ŠOLLE, Miloš. *Kouřim v průběhu věků*. Praha: Academia, 1981, s. 11-16.

⁹⁸ Tamtéž, s. 23-33.

⁹⁹ Tamtéž, s. 34-45.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 45-47.

Dále zde chyběl významnější průmysl. Během 20. století se sice město rozrostlo, ale obyvatel ubylo. Město se stalo rekreační oblastí. Město neprodělalo novodobý rozvoj, což vedlo k zakonzervování města.¹⁰¹

Zdroje: upraveno dle: RŮŽKOVÁ, Jiřina et al. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Praha: Český statistický úřad, 2006, s.106-107. (graf vlastní).

1.3. Symboly města Kouřim

Město ke své prezentaci využívá hlavně městský znak, jehož původ není přesně znám. Odhaduje se, že byl převzat z městské pečeti (13.-15. století). Dále město při slavnostních příležitostech využívá městské pečeti (existovalo celkem 5 pečeti, dnes jsou pouze 2). Znak lze blasonovat (popsat podle heraldických pravidel) následovně: *"Na modrém štítě je stříbrná hradební zeď s cimbuřím a otevřenou branou se zlatými vraty a zlatou vytaženou padací mříží. Z hradby vystupují dvě čtyřhranné stříbrné věže s jediným oknem, ukončené cimbuřím s červenou špičatou střechou se zlatou makovicí na vrcholu. Mezi věže je vložen štítek s českým dvouocasým korunovaným lvem ve skoku doprava."*¹⁰²

1.4. Orgány města Kouřim

1.4.1. Zastupitelstvo města

Aktuální i předešlá zastupitelstva měla 15 členů. Poslední volby do zastupitelstev obcí se konaly 10. října až 11. října v roce 2014. V těchto volbách zde kandidovalo šest subjektů (viz

¹⁰¹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 3. díl*. Praha: Libri, 2002, s. 116-118.

¹⁰² PŘIBYL, Alois et al. *Znaky a pečeti středočeských měst*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1975, s. 81.

tabulka). Volební účast byla necelých 65 %. Kandidátní listina KSČM měla 14 kandidátů a ostatní měly plný počet a to 15.

Volby do zastupitelstev obcí 2014 v Kouřim			
Jméno subjektu	Lídr	Zisk hlasů	Zisk mandátů
Kouřim - náš domov (SNK)	Zuzana Čiháková	44,79 %	8
KSČM	Miroslav Vendl	9,80 %	1
ČSSD	Libor Borový	11,56 %	2
Sdružení za moderní a prosperující Kouřim	Luboš Čepelák	16,40 %	2
KDÚ-ČSL	Evžen Procházka	3,83 %	0
SNK pro město Kouřim	Antonín Šindler	14,25 %	2

Zdroj: Volby do zastupitelstev obcí 10.10.-11.10.2014 (obec Kouřim). In: Volby.cz (ČSU). 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0

Dne 7. listopadu 2014 se konalo ustanovující zasedání Zastupitelstva města Kouřim v sálu radnice. Celému zasedání předsedala Zuzana Čiháková jako dosavadní starostka. Před zasedáním se vzdala mandátu Jiřina Šindlerová a mandát tímto získala náhradnice Alena Nádeníková. Všichni nově zvolení zastupitelé složili slib a dále určili ověřovatele a zapisovatele a zvolili volební tříčlennou komisi. Následně byl schválen program zasedání. Starostkou (uvolněnou) byla zvolena Zuzana Čiháková (Kouřim - náš domov SNK) a místostarostou (neuvolněný) byl zvolen Miroslav Vendl (KSČM). Dále byli zvoleni 3 členové rady (5 členů) a to Libor Borový (ČSSD), Jana Havlíčková a Marek Ježík (oba za Kouřim - náš domov SNK). Radniční koalice je tedy ve složení Kouřim – náš domov (3 členi rady), KSČM (1 člen) a ČSSD (1 člen). Zasedání pokračovalo zřízením a volbou členů a předsedů finančního a kontrolního výboru. Nakonec zastupitelstvo rozhodlo o odměnách neuvolněných členů a poděkovalo svým voličům.

1.4.2. Rada města

Rada města má celkem 5 členů. Rada města zřizuje komise, které se specializují na určitou oblast a připravují pro radu podklady a přijímají stanoviska.

Pro období 2014-2018 jsou zřízeny tyto komise:¹⁰³

- Komise stavební
- Komise cestovního ruchu
- Komise kulturní a sportovní
- Komise životního prostředí

¹⁰³ Komise rady města Kouřim. In: *Město Kouřim (oficiální web)*. [online]. 2017 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: www.mestokourim.cz/komise%2Drady%2Dmesta%2Dkourim/os-1020/p1=2086.

- Komise výběrová
- Komise sociální a zdravotní
- Komise dopravně-bezpečnostní
- Komise informačních technologií (zřízena dodatečně)

1.4.3. Výbory zastupitelstva

Ve městě Kouřim jsou zřízeny pouze kontrolní výbor a finanční výbor. Osadní výbor zřízen není (mohl by být zřízen pro oblast Molitorov). Členové a předsedové výborů byli zvoleni na ustavujícím zasedání.

Finanční výbor

- předseda Josef Hasil (Kouřim - náš domov SNK)
- Hana Borová (ČSSD)
- Václav Mejzlík (KSČM)

Kontrolní výbor

- předseda Jaroslav Maršálek (Kouřim - náš domov SNK)
- Helena Tintěrová (nekandidovala)
- Vladimír Havlíček (nekandidoval, otec radní za Kouřim - náš domov SNK)

1.5. Volby v roce 2014 do zastupitelstva města

Jak již bylo řečeno, do voleb do zastupitelstva města šlo v roce 2014 celkem 6 subjektů. Volební programy těchto subjektů (kromě programu KSČM) byly občanům představeny v Kouřimském informačním servisu, který byl distribuován občanům zdarma do poštovních schránek. Podle kritičnosti k vedení města lze rozdělit subjekty na ty, které chtěly zachovat kontinuitu a silně kriticky se vymezující. Pro zachování kontinuity byly hlavně Kouřim – náš domov, ČSSD a KSČM. Silně se vymezující byly KDU-ČSL a SNK pro město Kouřim. Sdružení za moderní a prosperující Kouřim nepřicházelo s kritikou, pouze se zaměřovalo na oblasti, které chtělo zlepšit (školství, drogová problematika, kultura, bydlení, ...). Sdružení Kouřim – náš domov bylo vedeno dlouholetou a nynější starostkou Zuzanou Čihákovou. Toto sdružení se soustředilo na zlepšování mezilidských vztahů, zlepšení dopravní infrastruktury, rekonstrukci sportovišť, domu pro seniory a městského parku, obnovu rybníka (prasknul v roce 2013) a péči o historické památky. ČSSD měla podobný program, větší důraz kladla na infrastrukturu a péči o ní. KDU-ČSL kritizovala vedení dosavadní vedení (stagnace města,

prodeje majetku města) a požadovala transparentnost. SNK pro město Kouřim požadovalo taktéž transparentnost, hospodárnost a varovalo před zadlužením.¹⁰⁴

Ve volbách doslova propadly subjekty, které kritizovaly vedení města. Sdružení Kouřim-náš domov i přes absenci osobností, které měly zkušenosti s komunální politikou (přešly k jiným subjektům, nebo nekandidovaly), získalo velkou podporu voličů.

Téma zdravotnictví se nestalo ve volbách klíčovým. Povolební koalice se shodla pouze na zachování zdravého ovzduší, dále zdravotnictví neřešila.

1.6. Volby do zastupitelstev obcí 2014, 2010 a 2006 (srovnání)

Volby v letech 2006, 2010 a 2014 dopadly velmi podobně. Vždy vyhrálo sdružení pod vedením Zuzany Čihákové, která se po volbách stala starostkou. Největší propad zaznamenalo toto sdružení v letech 2010, kdy sice zvítězilo, ale obhájilo jen 6 mandátů a oproti předešlým volbám ztratilo 3 mandáty.

V roce 2010 se objevilo ve volbách Sdružení nezávislých kandidátů pro město Kouřim, které vedl jako lídr Antonín Šindler. Toto sdružení v roce 2010 získalo 3 mandáty. Antonín Šindler byl zvolen na období 2010-2014 radním.

Sdružení za moderní a prosperující Kouřim ve volbách obhájilo jeden mandát. V roce 2014 toto sdružení získalo 2 mandáty, avšak lídr se do zastupitelstva dostal až jako náhradník. Mandáty za toto sdružení získali V. Kříšťan a J. Hejduk, kteří dříve kandidovali za sdružení Z. Čihákové.

V roce 2006 kandidovala i Strana zelených. V dalších volbách kandidovala ČSSD. Kandidátní listiny těchto dvou stran byly velmi podobné a obě vedl L. Borový. Výsledky těchto stran byly také podobné a dá si říci, že stabilně získaly 2 až 3 mandáty.

V roce 2006 propadla KSČM, neboť za tuto stranu kandidovaly pouze 4 občane. V roce 2010 kandidoval maximální počet a to 15, v tomto roce získala strana 2 mandáty.

ODS kandidovala pouze v letech 2006 a 2010. V roce 2014 se některé osobnosti, které dříve byly na kandidátní listině ODS, objevily na kandidátních listinách jiných subjektů.

Dvě následující tabulky zobrazují výsledky voleb v letech 2006 a 2010. Poslední tabulka ukazuje složení zastupitelstva. Je patrné, že část zastupitelstva zůstala po volbách neměnná.

¹⁰⁴ Kouřimský informační servis září 2014 (speciál VOLBY).

Volby do zastupitelstev obcí 2010 v Kouřim			
Jméno subjektu	Lídr	Zisk hlasů	Zisk mandátů
Sdružení nezávislých kandidátů	Zuzana Čiháková	36,27 %	6
KSČM	Miroslav Vendl	13,72 %	2
ČSSD	Libor Borový	12,26 %	2
Sdružení za moderní a prosperující Kouřim	Luboš Čepelák	8,28 %	1
ODS	Monika Linhartová	7,86 %	1
SNK pro město Kouřim	Antonín Šindler	21,61 %	3

Zdroj: Volby do zastupitelstev obcí 15.10.-16.10.2010 (obec Kouřim). In: Volby.cz (ČSU). 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0

Volby do zastupitelstev obcí 2006 v Kouřim			
Jméno subjektu	Lídr	Zisk hlasů	Zisk mandátů
Sdružení nezávislých kandidátů	Zuzana Čiháková	52,55 %	9
KSČM	Miroslav Vendl	5,46 %	0
Strana zelených	Libor Borový	16,78 %	3
Sdružení za moderní a prosperující Kouřim	Luboš Čepelák	10,23 %	1
ODS	Miroslav Svoboda	13,08 %	2
Nezávislý kandidát - Julius Bug		1,91 %	0

Zdroj: Volby do zastupitelstev obcí 20.10.-21.10.2006 (obec Kouřim). In: Volby.cz (ČSU). 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0>

Podle Vlastimila Fialy jsou významní aktéři na komunální úrovni spojeni s obcí, s organizacemi, které obec zřizuje, a s místními podnikateli.¹⁰⁵ Město Kouřim se v tomto ohledu nevymyká. Z těchto třech oblastí pochází část zastupitelů.

- 1) Obec – Z. Čiháková (starostka, Kouřim - náš domov SNK)
- 2) Organizace zřízené obcí
 - a) ZŠ – H. Borová (ředitelka ZŠ, zastupitel za ČSSD)
 - b) MŠ – A. Šindler (OSVČ, manžel ředitelky MŠ, SNK pro město Kouřim), J. Šindlerová (ředitelka MŠ, SNK pro město Kouřim)
 - c) SDH – M. Vendl (velitel SDH, místostarosta za KSČM)
- 3) Podnikatelé
 - a) Lonza – L. Borový (nižší management, člen rady za ČSSD)
 - b) Ostatní
 - L. Čepelák (majitel firmy Zipr (správa vodovodní sítě), Sdruž. za moderní a prosperující Kouřim)

¹⁰⁵ FIALA, Vlastimil. *Vliv politických aktérů na fungování veřejné správy a veřejné politiky*. Olomouc: Periplum, 2011, s.166-167.

- M. Ježík (majitel firmy, člen rady za Kouřim - náš domov SNK)
- J. Hejduk (lékař, Sdruž. za moderní a prosperující Kouřim)

V těchto oblastech tito lidé nejčastěji získávají také podporu voličů.

Složení zastupitelstva		
2006-2010	2010-2014	2014-2018
Z. Čiháková	Z. Čiháková	Z. Čiháková
J. Maršálek	J. Maršálek	J. Maršálek
J. Hasil	J. Hasil	J. Hasil
M. Ježík		M. Ježík
		J. Havlíčková
		T. Neruda
		R. Kubelka
		J. Moskalová
H. Kovačková	H. Kovačková	
	V. Kříšťan	V. Kříšťan (odstoupil)
J. Hejduk	J. Hejduk	J. Hejduk (odstoupil)
M. Siňor		
L. Dytrych		
K. Sobotka		
H. Žáková		
L. Čepelák	L. Čepelák	L. Čepelák (náhradník)
M. Svoboda	M. Svoboda	M. Svoboda (náhradník)
L. Borový	L. Borový	L. Borový
Š. Henzl	Š. Henzl	H. Borová
H. Hájková		
	M. Vendl	M. Vendl
	V. Mejzlík	
	A. Šindler	A. Šindler
	J. Šindlerová	J. Šindlerová (odstoupila)
	R. Pšeničková	A. Nádeníková (náhradník)
Legenda:		
Sdružení nezávislých kandidátů (Kouřim - náš domov) - lídr Z. Čiháková		
Sdružení za moderní a prosperující Kouřim - lídr L. Čepelák		
ODS - lídr 2006 M. Svoboda, lídr 2010 M. Linhartová		
ČSSD (2010-2018)/SZ(2006-2010) - lídr L. Borový		
KSČM - lídr M. Vendl		
Sdružení nezávislých kandidátů pro město Kouřim - lídr A. Šindler		

Vlastní zpracování

1.7. Rozpočet města Kouřim

Návrhy rozpočtů za roky 2016, 2017 a 2018 byly schváleny jako schodkové, avšak konečný účet města za roky 2016 (1 662 550 Kč) a 2017 (3 827 220 Kč.) byl přebytkový.¹⁰⁶ Největší příjmovou položkou jsou pro město daňové příjmy, proto jsem vytvořil tabulku daňových příjmů s vybranými položkami. Z této tabulky je patrné, že daňové příjmy vzrostly skoro o 10 milionů korun. Dále jsem vytvořil tabulku pro porovnání návrhů rozpočtů z let 2016 až 2018. Z této tabulky lze vyčíst skokový růst příjmů v kategorii přijaté dotace (2016-2017). Ve výdajové části je podobný skokový růst kapitálových i běžných výdajů (2016-2017).

Vybrané položky z daňových příjmů			
	2016	2017	2018
Daň z příjmů fyzických osob placená plátcí	4 665 000	5 510 000	6 500 000
Daň z příjmů právnických osob	4 820 000	5 750 000	6 150 000
Daň z příjmů právnických osob za obce	3 500 000	6 000 000	5 000 000
Daň z přidané hodnoty	10 000 000	11 400 000	14 400 000
Daň z nemovitosti	2 500 000	2 600 000	2 600 000
Celkové daňové příjmy	28 261 000	34 072 000	37 501 750

Vlastní zpracování

Rozpočet města - přehled			
	2016	2017	2018
Daňové příjmy	28 261 000	34 072 000	37 501 750
Nedaňové příjmy	15 339 500	20 268 800	18 114 800
Kapitálové příjmy	0	0	0
Přijaté dotace	5 884 400	20 280 000	23 353 024
Příjmy celkem	49 484 900	74 620 800	78 969 574
Běžné výdaje	52 288 300	70 120 800	75 139 889
Kapitálové výdaje	2 003 000	10 000 000	12 500 000
Výdaje celkem	54 291 300	80 120 800	87 639 889
Financování (stav na běžných účtech)	4 806 400	5 500 000	8 670 315

Vlastní zpracování

Město má vypracovaný i rozpočtový výhled na období 2017 až 2020. Tento výhled je zpracován v následující tabulce. Výhled byl vytvořen jako vyrovnaný rozpočet pro všechny roky.

¹⁰⁶ Město Kouřim. In: *Monitor (státní pokladna)*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: monitor.statnipokladna.cz/2017/obce/detail/00235482#prehled

Rozpočtový výhled				
	2017	2018	2019	2020
Daňové příjmy	27 000 000	28 000 000	28 500 000	29 000 000
Nedaňové příjmy	17 000 000	17 500 000	18 000 000	18 500 000
Kapitálové příjmy	0	0	0	0
Přijaté dotace	20 000 000	40 000 000	0	0
Příjmy celkem	64 000 000	85 500 000	46 500 000	47 500 000
Běžné výdaje	56 000 000	82 500 000	43 000 000	43 500 000
Kapitálové výdaje	8 000 000	3 000 000	3 500 000	4 000 000
Výdaje celkem	64 000 000	85 500 000	46 500 000	47 500 000
Financování	0	0	0	0

Zdroj: Rozpočtový výhled města Kouřim 2017-2020

1.8. Investice města (realizované i plánované)

1.8.1. Snížení energetické náročnosti budov

Město Kouřim ve volebním období 2014 až 2018 investovalo finanční prostředky do snížení energetické náročnosti budov ve svém vlastnictví. Město nechalo zateplit budovu mateřské školy a sportovní haly. Součástí zateplení byla i výměna oken u obou staveb a celková rekonstrukce vnějšího pláště budov. U sportovní haly bylo vybudováno i parkoviště. Celkové náklady na rekonstrukci mateřské školy byly 4 194 670 Kč. A realizace proběhla mezi lety 2014 a 2016. Ve stejných letech proběhla i realizace rekonstrukce sportovní haly i s výměnou podlahy a celkové náklady činily 8 250 263 Kč.¹⁰⁷

1.8.2. Nákup hasičského vozu

V roce 2016 byla městem zakoupena hasičská automobilová stříkačka Tatra T815 pro místní sbor dobrovolných hasičů. Místní sbor zasahuje při požárech a povodních (povodně 2013). Celkové náklady na pořízení vozu byly 5 869 105 Kč. Financování bylo následovné:¹⁰⁸

- 2 500 000 Kč dotace od Ministerstva vnitra
- 1 000 000 Kč dotace od Středočeského kraje
- 2 369 105 z rozpočtu města

¹⁰⁷ Kouřimský informační servis 1/2018, s. 4-11.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 16.

1.8.3. Oprava hradeb

Město Kouřim má jako jedno z mála měst zachovalé hradby a o ty se snaží pečovat. Jedna z posledních větších akcí byla provedena v roce 2016. Financování akce bylo následující:¹⁰⁹

- 300 000 Kč dotace od Středočeského kraje
- 200 000 Kč dotace od Ministerstva kultury
- 57 203 Kč z rozpočtu města

1.8.4. Obnova rybníku Strašík

V roce 2013 město Kouřim postihly povodně, které způsobily milionové škody. Nápor vody nevydržela hráz rybníku Strašík, prorhla se a voda s nánosy zaplavila část města (Podskalí). Naštěstí si povodně nevyžádaly lidské oběti. Město od této události usiluje o obnovení rybníku. Obnovu komplikují nevyřešené majetkové vztahy. V posledních letech, kdy je v letních měsících v České republice sucho, je potřeba vodní plochy v okolí města ještě větší.

1.8.5. Sanace areálu bývalého podniku Strojbal Molitorov

Město již několik let trápí ekologická zátěž. Před několika lety byly objeveny v jednom ze zdrojů pitné vody chlorované uhlovodíky. Zdroj byl okamžitě uzavřen. Od roku 2017 probíhá sanace areálu. Tato akce bude trvat několik let. Odhadované náklady jsou přibližně 60 milionů korun. Financování je z velké části zajištěno dotací Ministerstva životního prostředí, dále Středočeským krajem a částečně i samotným městem.

1.9. Zdravotnictví

V současné době v Kouřimi působí dva praktičtí lékaři, pediatr, gynekolog (ordinuje 1 den v týdnu) a lékárna. Působili zde dříve i dva stomatologové. Jeden stomatolog odešel do důchodu a na konci roku 2016 uzavřel svoji ordinaci v Kouřimi i poslední stomatolog. Dnes působí v Uhlířských Janovicích, kde město Uhlířské Janovice vlastní v centru města zdravotní středisko. Uhlířské Janovice mají přibližně 3 000 obyvatel. Město Kouřim vlastní zdravotní středisko (budova s číslem popisným 585) s 3 ordinacemi (praktičtí lékaři a gynekolog), toto středisko leží v okrajové části města, kde není potřebný počet míst k parkování (pouze 3 místa). Pediatr sídlí v centru města, ale v domě (budova s číslem popisným 133), který vlastní

¹⁰⁹ Kouřimský informační servis 1/2018, s. 19.

fyzická osoba (nikdo z lékařů ani obyvatel Kouřimi). V tomto domě jsou i dvě stomatologické ordinace. Přímo na náměstí sídlí lékárna.

Stavba nového zdravotního střediska se v Kouřimi řeší od roku 1989. Do roku 2016 se však nestala prioritou.

Dne 28.6.2016 bylo svoláno městem veřejné slyšení. Tématem tohoto slyšení byla stavba zdravotního střediska. Starostka města (Z. Čiháková) prezentovala současný stav a upozornila i na odchod posledního kouřimského stomatologa. Občané přítomni na slyšení se shodli na vybudování nového střediska a bylo navrženo několik lokalit (pozemky pro stavbu i budovy).

První architektonický návrh vznikl v roce 2003, v roce 2016 byly zpracovány dva návrhy, které zpracovalo Studio AM s.r.o. (Jiří Košťál, Jana Chmelová). Návrh z roku 2016 počítal se stavbou v blízkosti náměstí na místě, kde je dnes technický dvůr (za kostelem sv. Štěpána). Na pozemku dříve stál dům, dnes je ve vlastnictví fyzické osoby, která ho městu pronajímá.

Dne 29.6.2016 se konalo zasedání zastupitelstva. Zde byly shromážděny připomínky z veřejného slyšení.

Lokality pro nové středisko:

- náměstí (technický dvůr)
- pozemek města u ZŠ
- ulice Okružní (pozemek po zbořených stodolách)
- ulice Okružní (pod Lonzou Biotec)
- ulice Okružní (pozemek bývalého zahradnictví)
- ulice Sadová

Rekonstrukce budovy pro účely střediska

- budova restaurace a ubytovny u hřbitova (cena 6 900 000 Kč)
- budova bývalé školy v blízkosti náměstí
- budova muzea (uprostřed náměstí, majetek města)

Další projednání bylo zastaveno a rada byla pověřena přípravou podkladů.¹¹⁰

Dne 27.9.2016 se konalo zasedání zastupitelstva. Zastupitelstvu na tomto zasedání rozhodlo, že v úvahu pro nové zdravotní středisko připadají pouze dvě lokality. Vhodnými lokalitami

¹¹⁰ Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 6/2016 (ze dne 29.6.2016).

jsou pozemek u základní školy a pozemek, kde se nachází technický dvůr. Obě varianty počítají se stavbou nové budovy.¹¹¹

Zastupitelstvo města na únorovém zasedání (15.2.2017) rozhodlo přidělit zpracování studie o zdravotním středisku, které by mohlo být postaveno u základní školy (varianta místo technického dvora již byla zpracována), panu Jiřímu Košťálovi, který již zpracovával i první variantu. Zastupitelstvo vybralo dražší nabídku na zpracování studie. Odůvodněním byla již předešlá zkušenost s panem architektem, rozdíl nabídek byl 5 000 Kč.¹¹²

Dne 31.5.2017 proběhlo zasedání zastupitelstva, kde byly zastupitelům předloženy zpracované studie budoucího zdravotního střediska. Byly předloženy tyto varianty:

- varianty náměstí
- varianty u základní školy s byty
- varianta u základní školy bez bytů

Schválena byla varianta zdravotního střediska u základní školy s byty. Zastupitelstvo rozhodlo 8 hlasy pro a 4 zastupitelé byli proti.¹¹³

Podle Aktualizovaného strategického plánu města (2014-2020) je pro zdravotní středisko připravena studie. Stavba střediska zatím naplánována není.¹¹⁴

Nové zdravotní středisko v Kouřimi bude jistě znamenat pro město investici v řádu milionů korun. Rozhodnutí o stavbě zdravotního střediska bude mít na město dopad na více než jedno volební období. Žádný politický subjekt, který kandidoval v roce 2014 do zastupitelstva, neměl ve svém programu stavbu zdravotnického střediska. Konečné rozhodnutí o zahájení stavby může mít zastupitelstvo, ale mohou o něm hlasovat i občané Kouřimi v místním referendu.

¹¹¹ Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 8/2016 (ze dne 27.9.2016).

¹¹² Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 2/2017 (ze dne 15.2.2017).

¹¹³ Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 5/2017 (ze dne 31.5.2017).

¹¹⁴ Kouřimský informační servis 1/2018, s. 5-6.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé práce bylo popsat v teoretické části vývoj obecní samosprávy před rokem 1990 a dále popsat současnou situaci na komunální (obecní) úrovni. V praktické části jsem se věnoval obci, ve které žiji. Poznatky z teoretické části zde popisuji na příkladu města Kouřim.

Vedlejším (nikoli však méně podstatným) cílem mé práce bylo upozornit na možnost využití místního referenda v oblasti samosprávy v obci. Místní referendum jako forma přímé demokracie bývá často podle mého názoru upozadňována. Každý z nás jako občan obce může zasáhnout do života obce daleko častěji než pouze jednou za čtyři roky při volbách do zastupitelstev obcí.

Všechny obce se potýkají s nějakým problémem, ale mnohdy tento problém řeší pouze orgány obce nebo jen část občanů, kterých se tento problém bezprostředně dotýká. Zde vidím překážku jak na straně obce, tak na straně občana (pasivita). Hlavně menší obce dostatečně nevyužívají nové moderní komunikační kanály (mobilní aplikace, internet, ...).

Při vypracování části o zdravotnictví v Kouřimi jsem musel procházet zápisy ze zasedání zastupitelstva města. V místním tisku a v informačním tisku, které město distribuuje zdarma do poštovních schránek, byly pouze zlomky informací.

Dále jsem se v praktické části věnoval složení zastupitelstva města. Pro tuto část jsem zpracoval vlastní tabulku, která znázorňuje proměny zastupitelstva. Obecně lze říci, že volby ve městě Kouřim nezpůsobují velké otřesy. Kontinuita vedení zůstává zachována.

Seznam použitých informačních zdrojů

Zákon č. 75/1919 Sb., řád volení v obcích republiky Československé.

Zákon č. 125/1927 Sb., zákon o organizaci politické správy.

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, v platném znění.

Zákona č. 250/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění.

Zákon č. 314/2002 Sb., Zákon o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, v platném znění.

Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu, v platném znění.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v platném znění.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: SLON, 2011. ISBN 978-80-7419-069-8.

CERMAN, Ivo et al. *Habsburkové 1740-1918: Vznikání občanské společnosti*. Praha: NLN, 2016. ISBN 978-80-7422-483-6.

ČMEJREK, Jaroslav et al. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: územní samospráva v nové době (1850-2010)*. Praha: Scriptorium, 2014. ISBN 978-80-87271-89-6.

EXNER, Jiří. *Obce, města, městské části*. Praha: Libri, 2004. ISBN 82-7277-289-9 .

FIALA, Vlastimil. *Vliv politických aktérů na fungování veřejné správy a veřejné politiky*. Olomouc: Periplum, 2011. ISBN 978-80-86624-58-7 .

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka et al. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha: NLN, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5.

- KADERÁBKOVÁ, Jaroslava et al. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-28-1.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje: podle reformy veřejné správy v roce 2001*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-272-X.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. ISBN: 978-80-7201-665-5.
- KRUNTORÁDOVÁ, Ilona. *Politické aspekty financování českých měst*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2744-1.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 3. díl*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-85983-X.
- MADAR, Zdeněk et al. *Slovník českého práva (2. díl)*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-377-7.
- MALAST, Jan. *Teoretická východiska obecní samosprávy v České republice*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2016. ISBN 978-80-261-0657-9.
- MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4.
- PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- PŘIBYL, Alois et al. *Znaky a pečete středočeských měst*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1975.
- RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-85-1.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina et al. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. Praha: Český statistický úřad, 2006. ISBN 80-250-1277-8.
- SCHELLE, Karel. *Dějiny veřejné správy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-374-7.
- SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. ISBN 978-80-87071-92-2.
- ŠOLLE, Miloš. *Kouřim v průběhu věků*. Praha: Academia, 1981.

VEDRAL, Josef et al. *Zákon o obcích (obecní zřízení: komentář*. Praha: C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-597-1.

Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 6/2016 (ze dne 29.6.2016).

Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 8/2016 (ze dne 27.9.2016).

Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 2/2017 (ze dne 15.2.2017).

Zápis ze zasedání ZM Kouřim č. 5/2017 (ze dne 31.5.2017).

Kouřimský informační servis 1/2018.

Kouřimský informační servis září 2014 (speciál VOLBY).

Rozpočet města Kouřim 2016

Rozpočet města Kouřim 2017

Rozpočet města Kouřim 2018

Rozpočtový výhled města Kouřim 2017-2020.

Komise rady města Kouřim. In: *Město Kouřim (oficiální web)*. [online]. 2017 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: www.mestokourim.cz/komise%2Drady%2Dmesta%2Dkourim/os-1020/p1=2086

Kouřim. In: *Města, obce online (Veřejná správa online)*. [online]. 2017 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: mesta.obce.cz/obce_po.asp?zujpo=533424.

Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy. In: *Portál územního plánování (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR)*. [online]. 2017 [cit. 2017-10-11]. Dostupné z: portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp.

Volby do zastupitelstev obcí 10.10.-11.10.2014 (obec Kouřim). In: *Volby.cz (ČSU)*. 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0

Volby do zastupitelstev obcí 15.10.-16.10.2010 (obec Kouřim). In: *Volby.cz (ČSU)*. 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: www.volby.cz/pls/kv2010/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0

Volby do zastupitelstev obcí 20.10.-21.10.2006 (obec Kouřim). In: *Volby.cz (ČSU)*. 2014 [cit. 2018-03-08]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2006/kv11111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=2104&xobec=533424&xstat=0&xvyber=0>

Místní referenda v České republice 2006-2017. In: *Ministerstva vnitra ČR (oficiální web)*. [online]. 2018 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/47360-mistni-referenda-tabulka-hlaseni-5820352-pdf.aspx.

Město Kouřim. In: *Monitor (státní pokladna)*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: monitor.statnipokladna.cz/2017/obce/detail/00235482#prehled,